

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
JUHÁSZ GYULA PEDAGÓGUSKÉPZŐ KAR
ALKALMAZOTT PEDAGÓGIAI INTÉZET ÓVODAPEDAGÓGUS-KÉPZŐ TANSZÉK

OTDK dolgozat

Vélemények az iskola-előkészítő bevezetésének lehetőségéről Magyarországon

TÉMAVEZETŐK:

Dr. Hódi Ágnes
főiskolai docens

Dr. Gál Anikó
főiskolai docens

KÉSZÍTETTE:

Bognár Veronika
óvodapedagógia alapszak

Szeged, 2024.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	1
2. Szakirodalmi áttekintés	3
2.1. Óvodai nevelés napjainkban	3
2.2. Iskolaérettség	4
2.2.1. Fejlődéslélektani megközelítés	4
2.2.2. ONOAP	6
2.3. Szenzitív korszak	7
2.4. Iskolaéretlenség	8
2.5. Iskolaérettség kialakulásának összetett rendszere	9
2.6. Óvoda-iskola átmenet	11
2.6.1. Megvalósulás – törvényi háttér.....	12
2.6.2. Rendszer hatékonysága.....	14
2.6.3. Felmerülő problémák	15
2.7. Nulladik évfolyam bevezetése – Ötlettől a megvalósulásig.....	16
2.8. Hazai példák	19
3. Kutatási kérdések.....	21
4. Módszerek	22
4.1. Minta – Szülő.....	22
4.2. Mérőeszköz – Szülő.....	22
4.3. Minta – Pedagógus	23
4.4. Mérőeszköz – Pedagógus	23
4.5. Adatfelvétel – Szülő és pedagógus	24
5. Eredmények.....	25
6. Diskusszió.....	40
7. Összegzés	44
8. Irodalomjegyzék	47
9. Táblázatok jegyzéke	50
10. Ábrák jegyzéke	50
11. Mellékletek	51

1. BEVEZETÉS

A dolgozatomban az iskola-előkészítő Magyarországon történő bevezetésének lehetőségének témáját vizsgálom. Kérdőíves adatfelvétellel tárom fel a szülők, az óvodapedagógusok és a tanítók témáról alkotott véleményét, álláspontját.

A téma feldolgozását időszerűnek és relevánsnak tartom, mivel a szakirodalmi feltárásom során e témával foglalkozó kutatást ez idáig nem találtam. Az iskola-előkészítő kutatásának időszerűségét az is alátámasztja, hogy számos környező országban mutatott nagy előre lépést az iskola-előkészítő évfolyam bevezetése, az oktatásrendszerek átalakításának köszönhetően. Magyarországon ennek bevezetésére való törekvés a 2018 augusztus 31-én megjelenő Nemzeti alaptanterv tervezetében jelent meg, azonban az előzetes felmérések hiányában az óvodapedagógusok és tanítók felháborodása, és a Magyar Óvodapedagógiai Egyesület szakmai állásfoglalása miatt nem valósult meg a javaslat (Bartáné Tóth, 2018).

Napjainkban hazánkban a gyermekek iskolaérettségének előkészítése az óvodai nevelés feladatkörébe tartozik, így az óvoda „...a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel” (Nkt. 2011. évi CXCV. 8. § (1)). Ezt követően pedig az iskolába lépéskor éles rendszerszintű váltás történik a gyermekek életében. Az iskola első osztályát megkezdve már egy kötött keretek között megvalósuló, a Nemzeti alaptanterv által meghatározott rendszerbe lépnek. Ennek áthidalása jelenleg az óvodapedagógus és a tanító együttműködése és az óvoda-iskola közti szakmai kapcsolattal valósul meg (Fleisz-Gyurcsik, 2021).

Az óvodából iskolába való lépés kihívásaitól tartó szülők gyermekei körében megjelent a „felfelé terjeszkedő óvodáztatás” jelensége, így gyakran a gyerekek plusz egy évet maradtak óvodában a szülő kérésére – abban az esetben is, ha a gyermek fejlettségi mutatói ezt nem indokolták –, ezzel kitolva az iskolába lépést (Vágó, 2005). Ennek kiküszöbölésére 2020-ban a kormány új törvény vezetett be, mellyel jelentősen szigorította a 6 éves korban történő iskolakezdés betartását. Ennek a szigorításnak a hatása jól látható a Központi Statisztikai Hivatal (2022) kimutatásain is. A 2020/21-es tanév eleji adatokhoz képest 11 364 fővel több elsős kezdte meg a 2021/2022-es tanévet, mellyel az első évfolyamos gyermekek aránya 6,6%-kal nőtt. Az adatok ugyanakkor arra is rámutatnak, hogy az intézkedés miatt a gyermekek közül sokan a sikeres iskolai beváláshoz szükséges alapkészségek birtokának hiányában kezdték meg az iskolát, így az évismétlést igénylő szülők aránya az 2020/21-es tanév végi 2,97%-ról 4,6%-ra emelkedett. Az első évfolyam

4686 évismétlő diákkal (4,6%-kal) erősen kimagaslott a többi évfolyam évismétlő tanulók arányai közül [2021/2022 tanév végi évismétlők %-os arányának alakulása: 1. évfolyam – 4,6%; 2. évfolyam. – 1,6%; 3. évfolyam – 1%; 4. évfolyam – 0,9%]. Ezzel is jól rámutatva a probléma fontosságára.

A 2018-as Nemzeti alaptanterv tervezetében megjelenő szándék a véleményem szerint a köznevelési rendszer első és második szintje közötti (óvoda és iskola) közti különbségek áthidalására jelent „egy plusz lépcsőfokot” képző iskola-előkészítő évfolyam (úgynevezett „felkészítő évfolyam”) bevezetése, mely a gyermekek fejlettségi szintje közötti nagy különbségeket enyhíthetné és a rendszer esetleges kialakításától függően egyéb pozitív hozadékot képezhetne, például az elemi képességeket fejlesztenének területén (*NAT tervezet, 2018*).

Kutatásom céljaként azt fogalmaztam meg, hogy feltárjam a szülők, óvodapedagógusok és tanítók véleményét és elégedettségét az aktuális óvoda-iskola átmenet kialakításának rendszeréről és az iskola-előkészítő osztály bevezetésének lehetőségéről. Ehhez a módszertani szempontból primer kutatásomhoz két kérdőív segítségével kérdéseket tettem fel szülőknek és pedagógusoknak (óvodapedagógusoknak és tanítóknak). A kutatáshoz szükséges adatgyűjtés online módon zajlott, emellett a kérdőív önkitöltős volt, így teljesen önkéntes és anonim módon zajlott az adatfelvétel. A vizsgálat során kvantitatív és kvalitatív kutatást is végeztem, annak érdekében, hogy minél egyértelműbb eredményeket kaphassak a kitöltők véleményéről a témával kapcsolatban.

A téma összetettsége miatt a komplex feltárásának érdekében több szegmensből közelítettem meg a tárgykört, mint az iskolaérettség, az általános és fejlődés lélektani sajátosságok, valamint a törvényi háttér szempontjából, melyekről a továbbiakban külön egy-egy fejezetekben részletesebben is kitérek. Emellett kiemelném az egyéni különbségek okozta eltérésekre és a gyermekek fejlődésének szenzitív korszakára is. Ugyanis az iskolaérettség egy komplex készség, ami születéstől kezdve alakul ki, így a gyermek fejlődését számos tényező befolyásolhatja ez idő alatt, melyek okairól bővebben írok még az „iskolaérettség kialakulásának összetett rendszere” és az „óvodai nevelés napjainkban”, valamint az „óvoda-iskola átmenetről” szóló fejezetekben.

Továbbá a „hazai példák” fejezetben pedig egy-egy hazai „jó gyakorlat” program kereteiben megvalósult iskola-előkészítő osztályt alkalmazó óvodai program eredményeinek bemutatásával térek ki még az iskolaelőkészítő osztály bevezetésének hazai tapasztalataira, mely hozzájárulhat a gyermekek fókuszáltabb fejlesztéséhez, hátrányok kompenzálásához, valamint az oktatási reziliencia arányának növekedéséhez.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. Óvodai nevelés napjainkban

A gyermekek óvodai nevelése a 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról jogszabály alapján valósul meg. Ebben meghatározzák, hogy a gyermekek köteles a 3. életévét követő szeptemberben megkezdeni az óvodás éveit. Ezzel a köznevelés első színterében, az óvodában töltött évek alatt az óvodai nevelési folyamat célja és feladata az óvodások sokoldalú és harmonikus testi és szociális fejlődésének, valamint gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése és a felmerülő hátrányok csökkenése. Ebbe egyaránt beletartozik mind a testi, az érzelmi, a szociális és az értelmi területek fejlesztése, mely leggyakrabban az óvodai mindennapi életében és a csoportos foglalkozások alkalmával, jellemzően kötetlen szervezeti formában, játékos és gyermekközeli módon valósul meg. Ennek hatékony eredményessége érdekében az egyéni sajátosságokat is figyelembe veszik és az eltérő fejlődési ütemű gyermekeket is segítik (*Barabási, 2011*).

Az óvodai nevelés során a gyermekek komplex fejlesztésével a gyerekek iskolára történő előkészítése is megvalósul, mely az óvodai nevelés egyik funkcióját képezi. Ez azonban nem „előre tanítást”, hanem sokkal inkább a gyermeki személyiség fejlődését segíti elő, ami megteremti a következő életszakaszba való átlépést, valamint megalapozza az ehhez szükséges készségek és képességek kialakulását (*Barabási, 2011*).

Jean Piaget tanuláselmélete alapján a gyermekek az óvodás kor alatt a „műveletek előtti” szakaszból az iskolába lépést követően a „konkrét műveleti” szakaszba lépnek. Így az óvoda alatt még a gyermekek nem csak a fizikai, de a társas világ megértése és szocializációja is megkezdődik, valamint jelentős változáson megy át a gondolkodás és a képzelet is. Ebből a szakaszból 6-7 éves kor körül lép a következő, „konkrét műveletek” szakaszába, mely döntő fordulatot jelent a szellemi fejlődésben. Ekkora a gyermekek többsége már fejben is képessé válnak szabályok megértésére és képzelet segítségével műveleteket végeztetésére, mint például a matematikai összeadás és kivonás műveleteire. Ezt azonban még csak konkrét tárgyakhoz kötődve tudják alkalmazni. Sok országban tudatosan választják ezt az életkort az iskolakötelezettség kezdetének, mint Magyarországon is (*Mérei, 1999*).

2.2. Iskolaérettség

Az óvodáskori fejlődés és nevelés eredményeként 6-7 éves gyermek alkalmassá válik az iskolába lépésre és optimális esetben kialakul benne az iskolakészültség is (vö. Balogh, 2008). A Magyar Pedagógiai Lexikon (1977) szócikke szerint ennek az alapvető összetevői a szociális és az intellektuális érettség, továbbá ezek meghatározott fejlettségi szintű megléte, ami elősegíti, hogy tanuló a gyermeki személyiség károsodása nélkül teljesítse az iskolai követelményeket (Kálmán és Tóth, 2021).

A szakirodalomban iskolaérettségként, iskolai felkészültségként vagy iskolai képességként is megtalálhatjuk, de összefoglalva mind egyetértenek abban, hogy *„a sikeres iskolakezdést több, egymással szorosan összefüggő terület határozza meg. Az alábbi területek megfelelő fejlettsége kiemelten fontos az iskolakezdés szempontjából: kognitív terület; szociális és érzelmi terület; motoros terület; valamint a fizikai-testi fejlettség”* (Kagan, 1995; Wesley és Buysse; 2003; Hair, 2006; Commodari, 2013; Fleisz-Gyurcsik, 2022).

Ez számos készség, képesség és tulajdonság komplex együttese, melyek fejlettsége a gyermek egész személyére vonatkozik, és ezek bizonyos fejlettségi szintje az eredményes iskolai beválás meghatározója. Megállapítása elsősorban az óvodapedagógus feladata, ami kiemelt átgondoltságot és körültekintést igényel (Porkolábné, 1993; Balogh, 2008).

Bővebben tehát elmondható, hogy biológiai érés és a környezet állandó kölcsönhatása eredményeként alakult ki a gyermek azon képességei, melyek alkalmassá teszik őt az iskolai életre. Az iskolaérettség olyan fizikai és pszichés alkalmasságot jelent, ami lehetővé teszi az iskolai követelményekhez, az új helyzetekhez való alkalmazkodást (Balogh, 2008). Három fő komponense a biológiai, a pszichés és a szociális érettség (vö. Szabó Pál, 1984; Balogh, 2008).

2.2.1. Fejlődéslélektani megközelítés

Biológiai érettség

Ide tartozik a gyermek megfelelő testi érettségének és fejlettségének komplex megléte. A gyermek a 6-7 éves kora körül megkezdődik az első alakváltozása. Ennek részeként nyúlni kezd, de testalkata arányossá válik, valamint az arcáról eltűnnek a kerekded arcvonások is. Ekkorra megtörténik az első fogváltás, így az első tejfogak helyén maradandó fogak nőnek ki. Eilber Ottó (1990) kutatásának adatai alapján a gyermekek ekkora átlagosan 116 centiméter magasak és 20 kilogramm testtömegűek. A gyermek mozgása egyre

összerendezettebb, valamint a kézügyessége egyre kifinomultabb, mellyel képessé válik az írás elsajátítására (Eilber, 1990; Balogh, 2008). Emellett a biológiai érettséghez tartozik még az is, hogy a gyermekek tartóizmai fejletté válnak az egész napos iskolapadban való ülésre és az iskolatáska súlyának cipelésére. Az idegrendszer fejlettsége is nagyon meghatározó, mely hatással van az olvasás és írás elsajátításának sikerességére és a domináns, jobb vagy bal kéz kiválasztódására, melynek optimális esetben az iskolába lépés előtt meg kell történnie. Az olvasás és írás megtanulásához azonban kiemelten fontos, hogy a gyermek érzékszervei épek legyenek, közülük is leginkább a látás és a hallás (Balogh, 2008). Azonban ezek hiányában szakorvos segítségével, egyes segédeszközök meglétével, mint például a szemüveg, is segíthetjük a gyermek iskolai bevalását.

Pszichés érettség

Az óvodáskor végére a gyermekek idegrendszere intenzív fejlődésének köszönhetően kialakul az akaratlagos irányítás és az önuralom, melyeknek köszönhetően az alkalmazkodási képességük is erősödik, ami az iskolai szabályokhoz és normákhoz való igazodás miatt elengedhetetlen képesség. A szándékos figyelmét még a számára érdektelen ismereteknél is képes 5-10 percre fenntartani, azonban önkéntelen figyelmét jóval hosszabb ideig leköti a gyermeket érdeklő cselekvés. Továbbá ezt a figyelmet megosztani is képes, akár 2-3 dologra is kiterjed (Balogh, 2008). Az iskolaérett gyermek ismérve, hogy akaratlagosan is emlékszik a régebbi eseményekre is. De nem csak hosszú-, de rövidtávú memóriájából való előhívás is fejlődik, a rövid idejű tároló kapacitása már a felnőttekéhez közelít (Barabási, 2011).

Az iskolaérett gyermekre a sokoldalú nyitottság jellemző, érdeklődése fokozottabbá válik minden irányban. Ennek is köszönhetően gondolkodása már konkrét műveletekre is képessé válik, és gondolatainak logikai rendszerbe illesztésre is képes. A fejlődésnek köszönhetően felismeri az ok-okozati összefüggéseket, valamint bonyolultabb fogalmakat is kezd megérteni, mint például a mennyiség, a súly, a térfogat és az idő állandóságát (Balogh, 2008; Barabási, 2011). Továbbá a beszéde jól érthető és végig hallgatja a másik beszédét. Emellett bizonyos elemi készségek birtokában van például a mennyiségekről, a napszakokról és évszakokról, valamint önmagáról, mint a neve, lakcíme, szülei neve és foglalkozása, melyeket megnevezni is képes (vö. Buda, 1986).

Szociális érettség

A szociális érettség két legfontosabb szempontja a fokozott önállóság és a környezet elvárásaihoz való alkalmazkodási képesség. A gyermekek ebben az életkorban már képesek a

szükségleteit önállóan kielégíteni, mint az étkezés, öltözködés és testápolás. Továbbá a szocializációs képessége is erősen formálódik, már képes az új közeghez és szabályrendszerhez alkalmazkodni és igyekszik a közösségbe beilleszkedni. Emellett kialakult feladattudattal és önuralommal rendelkezik, valamint fegyelmezett és nevelhető. Érzelmi állapota alapján elmondható, hogy általánosan vidám, motivált és várja az iskola megkezdését (Balogh, 2008; Barabási, 2011).

2.2.2. ONOAP

Összeségében elmondható, hogy az iskolaérettség nagyon összetett jellegű. Nem elhanyagolható az sem, hogy ezek megléte lassan alakul ki és az egyéni képességek alapján nem egyenlő mértékben. Mindezeket szem előtt tartva, valamint a fejlődéslélektani megközelítést alapul véve és összegezve az Óvodai nevelés országos alapprogramjában (rövidítve ONOAP) rögzítik a fejlődés jellemzőit az óvodáskor végére. Hazánkban az iskolaérettség szempontjából ez a mérvadó (Fleisz-Gyurcsik, 2022). Ebben is három fő komponensként határoznak meg a gyermekek fejlődésének szegmenseiként, akárcsak a fejlődéslélektanban, de az ONOAP-ban testi, lelki és szociális érettségként hivatkoznak rájuk. Összefoglalva az alábbiakat rögzítik bennük:

Testileg a mozgása harmonikus és összerendezett, testi szükségleteit irányítani képes. Az iskolai tanuláshoz szükséges képességei, mint az észleléses csatornák és azok együttműködése, valamint az önkéntelen emlékezet és a szándékos bevésés, felidézés, a szándékos figyelem, a kialakuló fogalmi gondolkodás terén, továbbá a testsémájáról szerzett ismeretei alapján lelkileg érett, felkészült az iskolára. Az egészségesen fejlődő gyermek ebben az életkorban érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél és a gondolatait, érzéseit ki tudja fejezni, valamint megérti mások közléseit. Emellett fontos az is, hogy vágyik és érdeklődik az iskola iránt, illetve alapvető ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről. A szociális képességei terén érett gyermek pedig képes a szabályokhoz való alkalmazkodásra és az együttműködésre, a kapcsolatteremtésre, a tanító és az iskolai élet elfogadására, mindemellett pedig a feladattudata alakulóban van (Kocsisné Juhász, 2022).

A sikeres és optimális iskolakezdést a felsorolt alapkészségek megléte biztosítja, azonban egyes képességek gyengesége még nem lehetetleníti el az örömteli tanulást, de kisebb-nagyobb nehézséget jelenthet a gyermeknek. Azonban, ha több területen is gyengén teljesít, akkor jogosan vetődik fel az iskolaéretlenség kockázata (Kulcsár, 2014).

Az iskolára való felkészültség elérése érdekében az óvodák saját pedagógiai programjukban rögzítik ennek módját, és mindemellett a mérés-értékelési rendszerüket is.

Ezzel az óvodapedagógusok – a jogszabályban előírtaknak megfelelően – megvalósítják a gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követését és ezek alapján célzott segítséget nyújthatnak a felmért gyermekeknek az egyéni ütemben történő fejlődéshez és az iskolai élethez szükséges készségek, képességek eléréséhez. Ezek eredményeit a szülőkkel is egyeztetik, így összhangba hozható a családi és intézményi keretekben megvalósuló gyermeknevelés (vö. *Kocsisné Juhász, 2022*).

2.3. Szenzitív korszak

A fejlődépszichológia megközelítése alapján az óvodáskor időszakát a gyermek fejlődésének szenzitív periódusaként értelmezhetjük. Erre az időszakra jellemző, hogy az agynak bizonyos feltételek megléte mellett tapasztalatra van szüksége ahhoz, hogy fejlődni tudjon. Ezen idegrendszeri fejlődéshez a genetikai adottságaink feltehetően csak vázlatos alapul szolgálnak, de szükség van a környezet ingereire ahhoz, hogy a burjánzó szinapszisok behálózassák az agyat (*Gráf, 2022*). Az idegrendszer plaszticitása igen nagymértékű, melynek köszönhetően a gyermek komplex módon ugrásszerűen fejlődhet rövid idő alatt. Az óvodás évek elején még a serkentés alapfolyamatai jelentősek, így a gyermekek nagymozgásra való igénye kerül túlsúlyba. Az óvoda vége felé már megjelennek a gátló folyamatok, mely az előzővel együtt lassan kiegyenlíti egymást, így a gyermek képes lesz uralkodni mozgásszükséglete és érzelmei felett (vö. *Schleinerné Szányi, 2007*).

A szenzitív korszakban számos készség fejlődik ki spontán módon. Azonban mindezek fejlődéséhez a mozgás a kulcs. A gyermekek születésüktől kezdve szenzomotoros tapasztalatszerzéssel, azaz mozgáshoz kötődő ingerek szerveződésével tesznek szert ismereteikre. Ennek segítségével a szenzitív időszak alatt a testséma, a motoros-, a vizuális-, az auditív-, a téri és taktilis érzékelés komplex módon fejlődve elősegíti az idegrendszer szerveződését. Mindezen ingerek feldolgozásával pedig a figyelem és a memória (azaz munkamémória, hosszú és rövidtávú memória), is fejlődik (*Kocsisné Juhász, 2020*).

Az agy fejlődésével pedig a gyermekek értelmi képességei is folyamatosan formálódnak, így a folyamatos tapasztalatszerzésen keresztül megvalósuló tanulás segítségével - Piaget tanuláselmélete szerint - a „műveletek előtti” szakasz alatt megalapozzák a „konkrét műveleti” szakaszba történő átlépést (*Mérei, 1999*).

Tehát a szenzitív időszak, aminek jelentős része egybeesik az óvodai nevelés időszakával, igen meghatározó számos készség kialakulásában és formálódásában, mely hatékonysága később megalapozza az iskolaérettség mértékét is. Ilyen készség például az

íráskészség, ami a finom-mozgáskoordináció fejlesztésével jól erősíthető a 3-6 éves kor között. Emellett a taktilis érzékelés mely szintén ehhez kötődik, továbbá a téri tájékozódás, amihez kapcsolódva 5-7 éves kor között a legintenzívebben fejlődik a testkép, a testfogalom, a testséma, és a kialakuló éntudat, az identitásfejlődés része. Továbbá a számolási készség, mely szenzitív periódusa 3 éves kor körül indul be, míg a beszédhanghallás megfelelő kialakulása 4 és 7 éves kor között a legeredményesebb (Gráf, 2022). Ehhez kapcsolódóan az akusztikus észlelés és verbalitás területén is igen jelentős hatása van ennek az időszaknak. A hangképzés, beszédfejlődés, mely később az olvasás-írás tanulás meghatározója. A beszédhang differenciálás, beszédészlelés, beszédértés és feldolgozás, valamint az auditív ritmus érzékelés is kifejlődik (Kocsisné Juhász, 2020).

Az idegrendszer ekkor még nagyon fogékony, nyitott az őt érő impulzusok befogadására, készen áll a strukturális átszerveződésre, de ha nincs aktivitás, akkor ezen agyterületek nem fejlődnek, nem tökéletesednek (vö. Illyés, 2000; Gráf, 2022). Így, ha a felsorolt készségek területén 6-7 éves kor után is valamilyen probléma vagy elmaradás áll fenn, akkor további nehézségeket okoz, mivel egyes területek fejlődése lelassul és akadályba ütközhet (Kocsisné Juhász, 2020). Ezért is olyan fontos a gyermekeknek a megfelelően ingergazdag környezet és a játék mellyen keresztül készségeik spontán módon fejlődhetnek. A DIFER mérőeszközhöz társított egyéni fejlesztésre szolgáló segédanyagban is arra törekedhetek, hogy játékos módon a gyermekek természetes érdeklődésére építve fejlesszék őket, mellyel a fejlődés hatékonyságát is megalapozták.

2.4. Iskolaéretlenség

Az óvodai fejlesztés és nevelés fontos célja, hogy felkészítse a gyermeket az iskolai életre. Ez a fejlesztés közvetett úton valósul meg, tapasztalat és élményszerzési lehetőséget biztosítva, mellyel a gyermekek érdeklődővé és tájékozottá válnak, ezáltal pedig hozzásegítik őket azon képességek kialakításához, amire az iskolai tanulás során szükségük lesz (Balogh, 2008). Azonban mégis az a tapasztalat, hogy 6 éves korára nem minden gyermek képes az iskolába lépés követelményinek megfelelni. Ekkor szükségessé válik a gyermek felmérése (Schleinerné Szányel, 2007). Az iskolaérettség megállapítása viszont nem csak az óvodapedagógus kötelezettsége. Kritikus esetekben konzultálhat a Pedagógiai Szakszolgálat gyógypedagógusaival és pszichológusaival, valamint gyermekorvossal is.

Az iskolaéretlenség jellemzői, akárcsak az iskolakészültség nem egy univerzális fogalom, így az éretlenség is egyénenként eltérő okból kifolyólag lehet. Ugyancsak a testi, pszichológiai vagy szociális szempontok alapján lehet fejlettlenség vagy egyéb eltérés.

Biológiai okok közé sorolhatjuk például, ha a gyermek fokozottan fáradékony, az idegrendszeri gátlási folyamatok lassú fejlődése miatt mozgásigénye továbbra is nagymértékű, figyelme könnyen elterelhető és idegrendszeri fejlettlensége miatt szétszórt (Szabó, 1984; Barabási, 2011). Továbbá testileg fejletlen például, ha nyúlási szakasz és az első fogváltás még nem kezdődött meg. A pszichológiai éretlenség egyes okai lehetnek a magatartási problémák, a gyerekes viselkedés, emellett a dekoncentráltóság és a gyermek megismerő folyamatainak, intellektuális képességeinek átlagossága és érzelmileg vezéreltsége (Balogh, 2008). A szociális éretlenséget pedig az önirányítási képesség fejlettlensége és a szabálytudat hiánya jellemzi. Így viszont az éretlen gyermek sem társaihoz, sem az iskolai követelményekhez nem tud még alkalmazkodni és a feladattudat hiányában a tanulást játéknak tekinti, amit bármikor abba hagyhat, emiatt viszont társai figyelmét is gyakran eltereli (Barabási, 2011). Mindez pedig az eredményes iskolai munka gátjává válhat (Schleinerné Szányel, 2007).

Ezek a jellemzők viszont éretlenség esetén sem kollektíven állnak fenn. Vannak területek, melyek jobban fejletlenek és vannak, amik akár optimális fejlettségi szinten is lehetnek. Azonban ezek összhangba hozása, az egyes készségek fejlesztése viszont nem csak a pedagógus nevelői munkáján múlik. Az iskolaéretlenséget kiválthatja:

- a gyermek a 6. életévét csak közvetlenül az iskola előtt tölti be (például nyáron),
- hosszas betegség miatt visszamaradott fejlődésében (például korai gyermekkori betegségek miatt),
- ingerszegény környezet (például hátrányos helyzet, elégtelen lakókörülmények),
- nevelési hibák következményei (például elhanyagolás vagy túlzott szigor miatt szorongó a gyermek) (Schleinerné Szányel, 2007; Turcsányi, 2020).

2.5. Iskolaérettség kialakulásának összetett rendszere

Összeségében elmondható, hogy egy összetett rendszer eredményeként formálódik, alakul ki az iskolaérettség, - melyet az Óvodai nevelés országos alapprogramja is rögzít, mi szerint: *„A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.”* Ez is jól alátámasztja azt az elvet miszerint a

gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, mely a gyermekre a fogantatásától kezdve hatást gyakorol (Döbör, 2010). Ezt az óvoda a szülőkkel együttműködve segíti, színesíti és kiegészíti. Tehát elmondhatjuk, hogy a pedagógus személye és felkészültsége kulcsfontosságú szerepet tölt be. Ez kiemelten igaz, ha a gyermek valamilyen hátránnyal rendelkezik, akkor az intézmény hátránycsökkentő szerepének hatékonysága, „óvó-védő, szociális és nevelő-személyiségfejlesztő funkciójának” betöltése jelentősen meghatározó lehet. Ennek csökkentése és az iskolaérettségi készségek fejlesztése az óvodában zajló szisztematikus fejlesztő munka eredménye, mely direkt és indirekt módon hat a gyermekre. Emellett azonban ennek a kompetenciának az alakulására közvetlenül vagy közvetetten az iskola, a közösség és a rendszer felkészültsége is lényeges hatást gyakorol (Horsford, 2012). Ebből is jól látható milyen összetett, egymásra és leginkább a gyermekre ható ez a „rendszer” (1.ábra).

1. ábra – Iskolaérettség kialakulásának összetett rendszere

Az első és legfontosabb a gyermek **családi háttere**. Ebben a közegben nevelkedik, ez az elsődleges szocializációs színtere (Néma, 2022). Így tehát a gyermek családjának, és leginkább szüleinek a hozzáállása az egyik legmeghatározóbb eleme a gyermek iskolaérettségének kialakításában. Ezen adottságai felett nem dönthet, így tehát ha elégtelen lakóköörülmények között él vagy a szülők alacsony szinten iskolázottak, esetleg ingerszegény környezetből származó a gyermek vagy a nem megfelelő nevelési stílusok használata, mint a túlzott szigor, agresszió vagy épp az elkényeztetés, akkor a gyermek személyiségfejlődésének fejlődésében akadályokat, gátakat képezhet az iskolaérettség elérésében (Schleinerné Szányel, 2007; Turcsányi, 2020). Ezzel szemben egy támogató és elfogadó szülő, aki a pedagógusokkal folyamatosan kapcsolatot tart és tanácsait törekszik megfogadni egy ideális alapot képez a gyermek harmonikus és optimális fejlődéséhez. Ugyanis a gyermek a családjában látott minták, értékrendek nagyban befolyásolják a

tanuláshoz fűződő attitűd alakulását a gyermekeknél (Néma, 2022). Ezt segíti tovább a **pedagógusok**, az óvodapedagógus és a tanító, munkája, felkészültsége és attitűdje, mely kulcsfontosságú szerepet tölt be az óvoda-iskola átmenet felkészítésében és rugalmas kezelésében. A gyermekeknél az érzelmi faktoroknak jelentős hatásuk van és bizonyos mértékben az iskolai eredményességet is alakítja, ugyanis „*a megfelelően támogatott oktatással, neveléssel megelőzhetjük az iskolai sikertelenséget és a lemaradást*” (Svarka, 2019). Ezért is van olyan nagy a felelősége mind a szülőnek, mind a tanítónak és az óvodapedagógusnak egyaránt abban, hogy ehhez milyen nevelési és oktatási módszer alkalmazásával segíti a gyermeket. Ez pedig az családi és az intézményes együttműködésével, összehangolt nevelésével lehet a legsikeresebb az iskola készütség támogatásában is (Fleisz-Gyurcsik, 2022).

A harmadik meghatározó komponenst az **iskola felkészültsége**. Ennek részeként a gyermek készütségének tekintetében nagy hangsúlyt kap, *...hogyan a felnőttek közössége miként adaptálódik a gyermekhez, aki belép az iskolába*” (Kennedy, Cameron és Greene, 2012; Böddi, 2019). Továbbá alapvetően meghatározó az is, hogy az iskola mennyire nyitott, segítőkész és rugalmas módon próbálja gyengédebbé tenni az óvoda-iskola átmenetet (Böddi, 2019). Ennek támogatása viszont nem csak a gyerekek megismerésénél, de már a szülőkkel való kommunikációval és az anamnézisek felvételével megkezdődik. Továbbá az iskola „jó gyakorlatok” alkalmazásával törekszik ezt elősegíteni, mint a nyílt nap tartása vagy a tanító bemutató foglalkozása, eseteként az iskola-előkészítő programok (Fleisz-Gyurcsik, 2021). Emellett az iskolákban **felkészült közösségek**, mint a szülői munkaközösségek segíthetik a gyerekek munkáját, de még az iskolába érkező beiskolázandó gyermekek szüleivel beszélgetve támogathatják és információkkal segíthetik őket (Dombi, 2010).

Az együttműködő, összehangolt munka egyik elemi részét képezi a **felkészült rendszer**. Ennek részeként az oktatáspolitikai és a döntéshozói vélekedése nagyban befolyásolja a rendszer alakulását. Ide tartozhatnak például a beiskolázásra vonatkozó jogszabályok, vagy hogy mennyire kezelik rugalmasan az iskolaérettség témáját és ennek megállapításához milyen mérőeszközöket engedélyeznek.

2.6. Óvoda-iskola átmenet

„Az óvoda-iskola átmenet fő kérdése, hogy a gyermek megfelelő mértékben érett-e az iskolakezdésre” (Páli, 1997; Britto, 2012; Fleisz-Gyurcsik, 2022). A sikeres óvoda-iskola átmenethez összehangolt munkára van szükség az óvodapedagógusok, a tanítók és a szülők

részéről. Ennek minőségét befolyásolja az is, hogy ezek az érintettek hogyan módon vélekednek erről az időszakról, ezen belül a gyermekek iskolakészültségéről (Kálmán és Tóth, 2021). Ezek feltárására Kálmán László és Tóth Edit (2021) 2016-ban mérést végzett, melyhez 105 óvodapedagógus, 98, első évfolyamosokat tanító pedagógus és a kitöltő óvodapedagógusok csoportjába járó gyermekek szülei közül 130 fő képezte a mintát. A kutatás eredményei alapján (3. táblázat) láthatjuk az eltéréseket.

1. táblázat – A három csoport válaszaiban megjelenő különbségek az egyes faktorok mentén¹

	óvó-pedagógus		tanító		szülő		F	Szn.	Különbséget mutató csoportok
	átlag	szórás	átlag	szórás	átlag	szórás			
Korai számolási készségek	3,21	0,77	2,53	0,88	3,46	0,78	38,34	0,00	t < ó < sz
Finommozgás	4,44	0,39	4,15	0,61	4,17	0,53	10,85	0,00	t < ó < sz
Írás-olvasás	2,13	0,91	2,09	0,93	2,88	1,00	25,41	0,00	ó, t < sz
Beszédhanghallás	4,01	0,69	3,76	0,75	3,84	0,59	3,76	0,02	t < ó
Relációs szókincs	4,60	0,34	4,32	0,51	4,32	0,45	13,80	0,00	sz, t < ó
Feladattartás	4,48	0,34	4,33	0,51	4,30	0,46	5,23	0,01	sz, t < ó
Nagymozgás	4,36	0,48	4,11	0,76	4,32	0,74	3,92	0,02	t, sz < ó
Tanulás, tudás vágya	4,60	0,39	4,58	0,44	4,40	0,48	7,82	0,00	sz < t, ó
Viselkedés	4,50	0,39	4,57	0,52	4,31	0,49	9,87	0,00	sz < t, ó
Hétköznapi boldogulás	4,80	0,22	4,51	0,54	4,55	0,41	16,28	0,00	t, sz < ó

Megjegyzés: sz = szülő, t = tanító, ó = óvodapedagógus.

Kiemelném az utolsó oszlop tartalmát, mely rámutat arra, hogy mindegyik faktor terén volt eltérés a kitöltő csoportok között. Ezzel pedig megállapítható, hogy átlagban nem egyeznek a csoportok közti vélemények sem, mely nehezítheti a gyermekek az intézmények közötti átlépésének rugalmasságát.

2.6.1. Megvalósulás – törvényi háttér

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 8. § (1) bekezdése szerint: „Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de **különösen az utolsó évében** az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel.” Így tehát ennek értelmében az óvodai nevelés megkezdése legkésőbb abban a nevelési

¹ Kálmán és Tóth (2021) kutatása az iskolaérettség kritériumainak fontossága a szülők, óvodapedagógusok és tanítók véleménye szerint. Az utolsó oszlopban sz-szülő, ó-óvodapedagógus, t-tanító véleményét jelöli, mely csoportok elvárásai közti különbséget relációjelekkel szemléltetik. A relációjelek gyakoriságából következtethetünk arra, hogy nem egységes a véleményük, ami nehezítheti a gyermekek iskolakezdését.

évben kezdődik meg, amelynek kezdését megelőző augusztus 31. napjáig a gyermek betölti harmadik életévét. Ez az oktatási méltányosság szempontjából kiemelkedő, mivel a törvény bevezetésének hatására növekedett a nevelésben résztvevő óvodások aránya (Fejes, Tóth és Szabó, 2020).

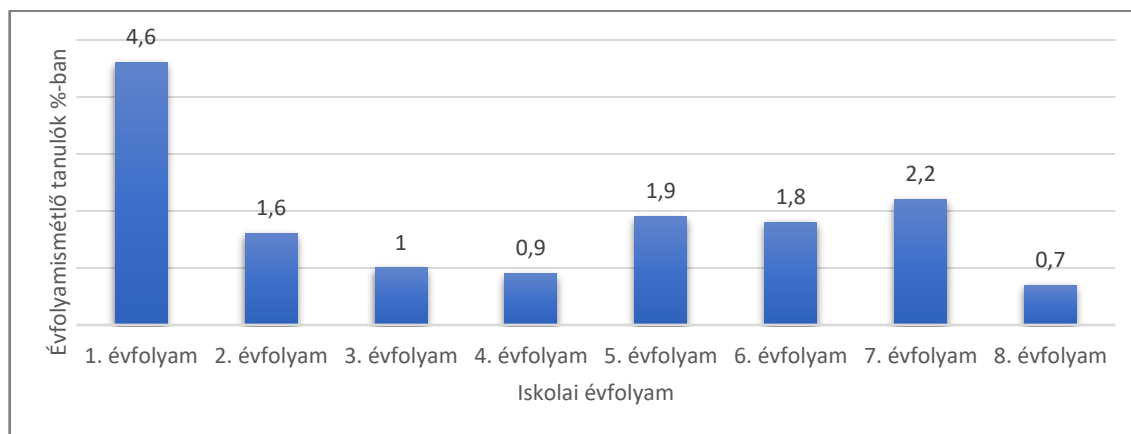
Az óvodai nevelés során a gyermekek egyéni tempójukban fejlődnek, így a korábbi években (2020 előtt) az iskolába lépés időpontját nem kizárólag a gyermek életkorához kötötték, a rugalmas beiskolázás érdekében. Egyre növekedett a további egy évet az óvodában maradók száma, melynek következtében a késői beiskolázás ellentmondásos eredményeket mutatott. Elmondható, hogy csökkent a nem iskolaérett gyerekek száma, de nagy életkori különbségek miatt az osztályok a képességek és érettség terén heterogénebbé váltak (Kende, 2009).

Az intézmények közötti átlépéstől tartó szülők körében megjelent a „felfelé terjeszkedő óvodáztatás” jelensége, így gyakran a gyerekek plusz egy évet maradtak óvodában a szülő kérésére, ezzel kitolva az iskolába lépést (Vágó, 2005). Ennek kiküszöbölésére 2020-ban a magyar kormány új törvény vezetett be, mellyel jelentősen szigorította a 6 éves korban történő iskolakezdés betartását. „A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt.” (Nkt. 2011. évi CXCV. törvény 45. § (2))

A törvény emellett rendelkezett arról, hogy a szülő, még az óvodapedagógussal azonos belátással sem dönthet közvetlenül a gyermek óvodában maradásáról. A szülő indokolt esetben, további (maximum) egy évre kérelmezheti a gyermeke óvodában maradását, melyről a szülő kérelmére alapján az Oktatási Hivatal dönt. Ezt a kérelmet a tankötelezettség megkezdése előtti január 18-ig kell benyújtani. Ez alól kivételt képez az a gyermek, akiről a Pedagógiai Szakszolgálat szakértői bizottsága SNI vagy BTMN feltárására végzett vizsgálatot, ebben az esetben a szakértői vélemény óvodában történő bemutatása is elégséges. De mind a két esetben elmondható, hogy ha a gyermek a nevelési év kezdetéig, szeptember 1-jéig betölti a hetedik életévét, akkor tankötelessé válik (Oktatási Hivatal, 2023).

Ezzel a törvénnyel az óvodapedagógusok szakmai alapon hozott döntési jogát is elvették az iskolaérettség tekintetében. Ugyanis a kérelmező a szülő, ő írja le gyermekét és ehhez nem is köteles semmilyen szakmai igazolást csatolnia, de mellékelhet óvodai fejlődési naplót, pedagógiai szakvéleményt vagy pedagógiai szakszolgálat szakértői véleményét,

esetleg szakorvosi igazolást (stb.). Így az Oktatási Hivatal bírálata igen kettős, mivel egyszerre tölti be az objektív döntéshozó szerepét, mivel nem ismerik a gyermeket így nem áll fenn a szubjektivitás veszélye, ugyanakkor lehet, hogy a szülő által leírtak elfogult szempontot képvisel vagy a szakvéleményben foglaltak más-más élethelyzetben írják le a gyermeket, ami miatt torzíthatják a döntés végkimenetelét. Továbbá fennáll az a veszély is, hogy egyes igen indokolt esetben, az óvodapedagógus javaslata ellenére sem nyújtja be a szülő a kérelmet, esetleg a hivatalos ügyintézés nehézséget okoz a szülőknek.

2.ábra - Évfolyamismétlő tanulók [%] a 2021/22-es tanévben

Ennek a szigorításnak a rövidtávú hatása jól látható a Központi Statisztikai Hivatal 2022-es kimutatásain is. Az előző évi adatokhoz képest 11 364 fővel több elsős kezdte meg a 2021/2022-es tanévet, mellyel az első osztályos gyermekek aránya 6,6%-kal nőtt. Az intézkedés miatt viszont a gyermekek közül sokan éretlenül kezdték meg az iskolát, így az évismétlést igénylő szülők aránya az előző évi 2,97%-ról 4,6%-ra emelkedett. Az első évfolyam 4686 évismétlő diákkal (4,6%-kal) erősen kimagaslott a többi évfolyam évismétlő tanulók arányai közül (2. ábra). Ezzel is felhívva a probléma fontosságára és esetleges hosszútávú következményeire.

2.6.2. Rendszer hatékonysága

Az iskolaelőkészítés, azaz az iskolai beválásra való felkészítés jelenleg Magyarországon az óvodai nevelés részét képezi. Az óvodai nevelés során „...hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése”, ami az iskolaérettség kialakulásához szükséges. Az óvoda ezen feladatának bevalását több kutatással is vizsgálták és eredményesnek mutatkozott. Erre egy jól szemléltető példa Hódi Ágnes és Tóth Edit 2016-os kutatómunkája, mely feltárja a gyermekek elemi alapkészségeit

és szövegértésüknek fejlődését vizsgálták az óvodában eltöltött évek számával és a szocioökonómiai státuszukat figyelembe véve. A kutatáshoz 8 évnyi adatot használtak fel a gyerekek iskolába lépéskor mért DIFER tesztjüktől kezdve minden második évben felvett szövegértési tesztjüket egészen az általános iskola végéig. A kutatáshoz felhasznált első mérés 2003 őszén történt, 1. osztályt megkezdő 3328 diákkal. A regresszióanalízissel tesztelték a szövegértés teljesítményének hosszútávú alakulását (2-8. évfolyam) összevetve az iskolakezdéskor meglévő elemi alapkészségek eredményeivel. A kutatásból kiderült, hogy meghatározó hatása van az óvodában eltöltött évek számának, mely a 2-6. évfolyamon felvett adatokon jelentősen megmutatkozik, de 8. évfolyamra az iskolakezdéskor meglévő alapkészségek hatása (32%-ról 24%-ra) csökken (*Hódi és Tóth, 2016*). A kutatás jól megmutatta azt, hogy az óvoda jól betölti funkcióját és azt is, hogy az iskolakezdéskor meglévő alapkészségek fejlettsége hosszútávon is milyen meghatározó a gyermek képességeinek alakulására.

Továbbá a rendszer hatékonyságát az óvoda-iskola átmenet rugalmasságára való törekvés adja. Ezt a köznevelési törvény is előírja, miszerint „... a köznevelési rendszerben elsősorban az iskolakezdésre és az egyes nevelési-oktatási szakaszok közötti átmenetre, valamint annak tanítást érintő aspektusaira szükséges külön figyelemmel lenni.” (*NAT tervezet, 2018*). Ennek érdekében az óvoda és az iskola, valamint a pedagógusok együttműködése segíti. Egyes iskolák úgynevezett „jó gyakorlatok” alkalmazásával törekszik ezt elősegíteni, mint a nyíltnap tartása vagy a tanító bemutató foglalkozása. Azonban gyakran az átmenetet szűk értelmezése szerint az iskolamegkezdésekor indul és az iskolába való beszoktatást jelenti (*Fleisz-Gyurcsik, 2021*).

2.6.3. Felmerülő problémák

Az óvoda-iskola átmenet rugalmas lefolyása azonban nem minden gyermeknél zökkenőmentes. Vannak felmerülő problémák a rendszer kialakításával kapcsolatban, melyek megoldására, enyhítésére lenne szükség. Ugyanis ezek nem csak a gyerekeknek és szüleiknek nehezíti meg a rugalmas beiskolázás lezajlását, de még a pedagógusok munkáját is korlátozhatja. Ilyen például az iskolaérettlenül iskolába kerülő gyermekek esete is. Kálmán László és Tóth Edit (2021) felmérésében megkérdezte a mind az óvodapedagógusokat, mind a tanítókat arról, hogy óvodai csoportjukban vagy iskolai osztályaikban a gyermekek hány százaléka nem volt iskolaérett az iskola megkezdésekor. A válaszadók közül az óvodapedagógusok 60%-a és a tanítók 15%-a szerint az iskolakezdő gyermekek közül több mint 30%-a nem volt iskolaérettnek tekinthető. Emellett a tanítók

felének véleménye szerint a gyermekek 21-30%-a nem iskolaérett az osztályukba járó gyerekek közül (*Kálmán és Tóth, 2021*). Mely adatok egy igen jelentős problémára hívják fel a figyelmet.

Igaz iskolát megkezdő első osztályosokat esetben legkésőbb október végéig indokolt felmérnek és az eredmények alapján egyéni fejlesztési tervet készítenek nekik. Azonban a fejlesztések megvalósítása csak bizonyos szintig tud optimálisan működni, ha nő az iskolaéretlen gyermekek aránya, az túlzott terhet róhat a pedagógusra.

Emellett a gyermekeknek további nehézséget okozhat a két intézmény mindennapjai felépítése közötti hatalmas váltás. A gyermekek napi rutinja jelentősen megváltozik, míg például egy nagycsoportos óvodában még alhat délután, addigra már egy első osztályosnak már napi több órát kell az iskolapadban ülnie. Emellett a játékos, mozgásos tevékenységformákat és a lassú tempóban zajló tanulást felváltja a szándékos tanulás, ami feszített tempóban, 45 perces tanítási órák kereteiben valósul meg, melyen kötelező jelleggel részt kell venni (*Fleisz-Gyurcsik, 2021*). Valamint az új környezetben ismeretlen felnőttek és gyerekek veszik körül őket, ahol új szabályoknak, elvárásoknak is meg kell felelni, ami feszélyezheti a gyermekeket (*Kiss és Szabóné Kálmán, 2002; Pásztai, 2007; Alapprogram, 2012; NAT, 2012; Fleisz-Gyurcsik, 2021*). Tehát összegezve elmondható, hogy számos tényező megnehezítheti az átmenetet az óvoda és az iskola között.

2.7. Nulladik évfolyam bevezetése – Az ötlettől a megvalósulásig

A nulladik évfolyam vagy iskola-előkészítő osztálynak nevezzük a hazánkban még igen ritka, de külföldön, környező országok oktatási rendszerében elterjedt és igen sikeres a „pre-school” azaz az iskolaelőkészítő osztályt.

Magyarországon ez jelenleg az óvodai nevelésbe építve (integrálva) jelenik meg a köznevelési törvényben (Nkt. 363/2020 Korm. rendelet – *ONOAP*), így leginkább óvodai csoportos fejlesztésen keresztül valósul meg. Az iskolaelőkészítő foglalkozások gyakran az óvodai nevelés mellett magán úton is elérhetőek. Más országokban erre a célra egy külön 0. évfolyamot vezettek be. Ezzel a bevezető évfolyammal egy tudatos átmenetet képezhetnek az első osztály megkezdése előtt, mellyel a gyermekek beszoktatásának elősegítése mellett a hátrányaik fejlesztésére is plusz lehetőséget biztosítanak. Magyarországon néhány évvel korábban felmerült egy hasonló lehetőség, azonban akkor végül nem valósult meg.

A felvetés

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) törvényi feladatát képezi, hogy az ország gazdasági versenyképességét erősítse és a rendelkezésre álló eszközeivel támogassa a magyar gazdaságpolitika alakulását. Ehhez 2015-től minden évben egy jól átgondolt programot készítenek, melyben javaslatokat fogalmaznak meg például az új pénzügyi modellre, de még a közoktatási rendszer fejlesztésére is. Ezen programok kidolgozása pedig rengeteg ember munkáján alapszik, például a 2019-ben kiadott Versenyképességi program 330 pontban című munkát 2 személy koordinálásával további 56 ember dolgozta ki.

Az MNB 2018-as évi versenyképesség fejlődését segítő 180 pontos javaslatában is megjelent az iskola-előkészítő bevezetésének javaslata. A készítőket két kategóriára osztották a javaslatokat, amiből az egyik az „életminőség” témakörével foglalkozott, melynek részeként kitért a „versenyképes oktatásra”, és ennek a 4. pontjában javasolták, hogy „Igény esetén alapozó 0. évfolyam bevezetése az általános iskolákban” (MNB javaslat, 2018). Ez volt az első megfogalmazása az iskolaelőkészítőnek, amely később a nemzeti alaptantervbe is megjelent. Az MNB a következő évi 2019-ben megjelenő „Versenyképességi program 330 pontban” kiadványában is kifejtett. Ebben a javaslatban viszont már az első helyen szerepelt ugyanaz a javaslat.

„(1) Igény esetén alapozó 0. évfolyam bevezetése az általános iskolákban: Érdemes lenne az iskolák számára lehetővé tenni egy olyan 0. évfolyam bevezetését, amely átmenetet képezne az óvodai és az iskolai képzés között. Egy ilyen képzés fő célja a felzárkóztatás sikerességének növelése lenne, azaz, hogy a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetből érkező diákok esetében több idő és figyelem álljon rendelkezésre az alapvető készségek elsajátításához. Azok a diákok ugyanis, akik ezen a szinten lemaradnak (például nem tanulnak meg rendesen olvasni) a későbbi oktatási szinteket már csak nagyon nehezen tudják teljesíteni. Egy ilyen program sikerességéhez a résztvevő tanároknak speciális továbbképzéseket szükséges biztosítani, illetve a program kommunikációja során figyelni kell arra, hogy a programban részt vevő gyerekek ne induljanak hátránnyal a későbbi képzések során. A 9 évfolyamos általános iskola bevezetése jelentős mértékben hozzájárult például az elmúlt évek lengyel oktatási reformjának sikerességéhez.”

(Forrás: MNB - Versenyképességi program 330 pontban, 2019. 151.p.)

Az MNB - Versenyképességi program 330 pontban a 0. évfolyam bevezetésének fő céljául a felzárkózás lehetőségét, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek lemaradásának csökkentését javasolja. Ezzel feltehetően az oktatási méltányosság és a gyermekek esélyegyenlőségéhez való jogát szolgálnák. A rendszer átalakításának sikerességéhez pedig egy szükséges dologként ajánlják a tanárok speciális továbbképzésen való részvételének biztosítását is. A javaslat relevanciáját a lengyelországi bevezetés eredményességével támasztják alá. Összeségében megállapítható, hogy egy tömör de több szempontra is kitérő javaslatról van szó, mely a Nemzeti alaptanterv tervezetbe is bekerült.

Tantervi javaslat

A 2018 augusztus 31-én megjelenő Nemzeti alaptanterv tervezetében a 1.4.1.1. pontban az „Óvoda-iskola átmenet” bekezdésénél meg is jelent ez a gondolat, mint **„felkészítő évfolyam”** névvel illettek. Ez egy szülők által választható opcióként lett feltüntetve, ami az óvodáskor utolsó éve és az alapfokú oktatás első oktatási éve közé illesztve valósulhatott volna meg. A koncepcióról szóló első bekezdésben az áll, hogy „az iskola pedagógiai programjában rögzített felkészítő évfolyam”, mely mondatrészből következtethetünk arra, hogy ez a lehetőség elhelyezkedése szempontjából az általános iskolák intézményeiben valósultak volna meg. Ennek lehetőségét pedig a köznevelési intézmény pedagógiai programjából, illetve az óvodák által nyújtott tájékoztatás alapján ismerhették volna meg a szülők és gondviselők. Így tehát az óvoda feladatkörébe illesztették volna be az iskola intézményi keretei között megvalósuló koncepcióról való tájékoztatást.

A felkészítő osztályokban való oktató-nevelő munkának tartalmáról, feladatairól egy rövid bekezdésben írtak, melyben felsorolták milyen területek fejlesztésére fókuszálna ez az évfolyam.

Az iskolák felkészítő osztályaiban külön hangsúlyt kap a mozgás fejlesztése, ezen belül példaként az izomtónus-fejlesztő feladatok, egyensúlygyakorlatok, utánozó játékok, a ritmusérzék fejlesztése, a grafomotoros készségek fejlesztése, a térbeli tájékozódás a testséma fejlesztésének bevonásával, az irányok megkülönböztetésének gyakorlása. A felkészítő évfolyam kiemelt feladata az anyanyelvi készségek és beszéd fejlesztése, az érzékelés és az észlelés (hallás, látás, szaglás, tapintás, kinezetikus érzékelés), a figyelem (fókuszált, megosztott, szelektív), a végrehajtó funkciók (például viselkedéskontroll, -gátlás, -monitor, -korrekció), az emlékezet (például terjedelem, kapacitás), valamint a logikai készségek fejlesztése.” (Forrás: NAT tervezete, 2018. 12.p.)

Ebben a bekezdésben, mint olvashatjuk hiányzik a nevelés céljának megfogalmazása, mégis számos feladatot sorolnak fel. A fejlesztendő területek jól mutatják, hogy a már korábban is kifejtett, iskolaérettséghez szükséges elemi képességeket fejleszteniének és nagy hangsúlyt kapna a mozgásfejlesztés, valamint ezen belül több a szenzitív periódus alatt komplex és ugrásszerű módon fejlődő készségek és képességek. Továbbá leírja, hogy „utánzó játékok”, melyből feltételezhetjük, hogy akár gyermekközeli, esetleg tanterv nélküli módon valósulhatna meg a koncepció, azonban ennek a mivoltát nem tisztázza a Nemzeti alaptanterv tervezet.

Összegezve tehát elmondható, hogy az ötlet koncepcióját és tartalmát elég tömören, egy-egy rövid bekezdésben foglalták össze, ami a kidolgozott részletek hiánya miatt sok kételyt vethet fel az olvasókban. Lehet ez is vezetett ahhoz, hogy több szakmai szervezett is tiltakozott ellene, mint a Magyar Óvodapedagógiai Egyesülete (*Bartáné Tóth*, 2018). A médiában is megjelent az új kezdeményezés, ami számos cikket és véleménynyilvánítást vont maga után még az interneten is. A médiareprezentációról is elmondható, hogy igen eltérő hozzáállással lettek közölve, amit esetleg a hírportálok közti különbség is okozhatott. Lehet ennek hatása is közrejátszott (de nem igazolható oka) a pedagógusok felháborodásának kiváltásában, amit végül a Magyar Óvodapedagógiai Egyesület szakmai állásfoglalásában összegzett. Ennek hatására pedig a „felkészítő évfolyam” nem került bele a végleges 2018-as nemzeti alaptantervbe.

2.8. Hazai példa

Az „óvodaiskola” program kidolgozása 1981-91 között a Apáczai Csere János Általános Művelődési Központban folyt Pécsen. A program kidolgozójának vezetője Mihály Ottó volt, továbbá dolgozott rajta Bagdy Emőke és Vekerdy Tamás pszichológus is. A szervezeti keretben óvodapedagógusi és tanítói diplomával rendelkező pedagógusok vettek részt. Az óvoda megkezdésétől az alsó tagozat végéig terjedt a program, amit három részre bontottak: (1) első két évben csak óvodapedagógussal vannak; (2) az óvodapedagógussal és a tanítóval közösen eltöltött három év; végül (3) amikor már csak a tanítóval dolgoznak együtt 3-4. osztályban (*Metzgerné Sallai*, 2008). Az első iskolai kísérleti 1981-ben indult az akkor 1.osztályt kezdő diákokkal, majd tíz év után lezárult a kísérlet, de ennek ellenére az intézményben azóta is működik a program a kísérlet tapasztalatai alapján. Az alapelveit 16 pontban foglalták össze, melyben foglaltakról elmondható, hogy nagyon gyermekközpontú és figyelembe veszi a gyermek életkori sajátosságait, egyéni képességeihez mérten

megvalósuló fejlődését biztosít. Ezt jól szemlélteti például az is, hogy a tanórák hosszához is fokozatosan szoktatják a gyermeket, így a 0. évfolyamon csak 30 perces órákkal kezdenek és fokozatosan a 2. osztály végére jutnak el a 45 perchez (*Metzgerné Sallai, 2008*).

Ehhez hasonló koncepció valósult meg Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzata által fenntartott Exner Leó Óvodában is. Itt az „Ovisuli” program pályázati pénzből valósult meg. Ebben a kísérletben a gyerekek óvoda-iskola átmenetét próbálták segíteni a sajátos nevelési igényű, szociálisan hátrányos helyzetű, az alacsonyabb fejlettségi szinten álló vagy sérült (mozgás-, érzékszervi és egyéb), illetve a kiemelkedő képességű gyermekek esetében. Az iskolai kudarc kiküszöbölésére hoztak létre egy hároméves programot, ami a nagycsoporttól (0. évfolyam) második osztályig tartott. A program megvalósulásának feltétele volt két pedagógus, aki mind óvodapedagógusi, mind tanítói diplomával rendelkezett, emellett egy pedagógiai asszisztens és egy dajka volt. Továbbá heti 2-3 órában logopédus, gyógypedagógus, mozgásterapeuta és pszichológus is foglalkozott a gyerekekkel az egyéni fejlesztésük érdekében. A program kiváló eredménnyel zárult, például a gyermekek relációszőkincse a DIFER mérés során a program alatt a csoport átlagosan 26%-kal fejlődött, de előfordult több olyan gyermek is, akinek fejlődésének mértéke az 50%-ot is meghaladta a három év alatt (*Szent-Gály, 2015*).

A program igen népszerűvé vált a szülők körében is, így több évfolyam is indult már az program keretein belül. Összeségében megállapítható, hogy az iskola-előkészítő osztály az oktatási méltányosság és esélyegyenlőség megteremtésének egy eszközévé vált és a program hozzájárul a gyermekek fókuszáltabb fejlesztéséhez, hátrányok kompenzálásához, valamint az oktatási reziliencia arányának növekedéséhez is. Ezzel a program példaértékű lehet más intézmények számára is.

3. KUTATÁSI KÉRDÉSEK

A szakirodalmi áttekintésem során az óvoda-iskola átmenet nehézségéről készült kutatások tükrében releváns opcióként merül fel az előkészítő évfolyam, mely hatékonyságáról kis számban fordulnak elő adatok. Ugyanakkor az iskola-előkészítő osztályról készült véleményfeltárás hiányát tapasztaltam.

Kutatásom céljaként azt fogalmaztam meg, hogy feltárjam a szülők, óvodapedagógusok és tanítók véleményét és elégedettségét az aktuális óvoda-iskola átmenet kialakításának rendszeréről és az iskola-előkészítő osztály bevezetésének lehetőségéről.

Saját fejlesztésű kérdőívek segítségével az alábbi kutatási kérdésekre kerestem a választ:

1. A szülők, óvodapedagógusok és tanítók mennyire elégedettek az óvodában megvalósuló iskolára való felkészítéssel?
2. A szülők, óvodapedagógusok és tanítók milyen véleménnyel vannak az Nkt. 2011. évi CXCV. törvény 45. § (2) bekezdésében foglalt beiskolázási törvényről?
3. A szülők, óvodapedagógusok és tanítók közül mennyien és miért támogatják az iskola-előkészítő osztály bevezetését?
4. A szülők, óvodapedagógusok és tanítók az egyes szempontok alapján mennyire tartják szükségesnek az iskola-előkészítő osztály bevezetésének lehetőségét?
5. A szülők, óvodapedagógusok és tanítók hogyan képzelnék el az iskola-előkészítő osztály rendszerszintű kialakítását? (hely, személyi feltétel, időtartam)

4. KUTATÁSI MÓDSZEREK

A kutatásomban három populációt megvizsgálva mértem fel a szülők, óvodapedagógusok és tanítók véleményét. Az eredményes feltárásához két (szülői és pedagógusi) önkéntesen alapon és anonim módon kitölthető online kérdőívet használtam, melyeket interneten osztottam meg. **A két kérdőívre összesen 136 kitöltés érkezett vissza.** A beérkezett adatok alapján mindegyik kérdőív felhasználható és kiértékelhető volt.

4.1. MINTA - Szülő

A **szülői kérdőívre 63 válasz** érkezett, melyek közül 71,4%-nak volt személyes érintettsége, mivel a kontroll kérdésből kiderült, hogy ezen kitöltőnek van 3-7 éves korú gyermeke. A válaszadók átlag életkora 41 életév, valamint nemek szerinti eloszlását tekintve 90,5%-ban nő, 9,5%-ban pedig férfi volt. Tehát megállapítható, hogy az anyák részvételi hajlandósága nagyobb volt, melyet feltehetően a téma összetettsége okozhatott. A kitöltők adatairól, mint az iskolai végzettség, lakóhely, életkori eloszlásáról, valamint a gyermekeik százalékos számarányáról és az óvodájuk fenntartójának megoszlásáról az eredmények részénél lesz részletesebben szó. De mindezekről elmondható, hogy igen heterogén válaszokat kaptam, mellyel a kitöltők hozzájárultak a kutatás eredményének reliabilitásához.

4.2. MÉRŐESZKÖZ - Szülő

Módszertani szempontból a **primer kutatásomhoz kérdőív** segítségével kérdéseket tettem fel **szülőknek**. A kérdőív elkészítéséhez a Google Drive rendszerében elérhető Google Űrlapot használtam. A kérdőív eleje tartalmazta a kutatás célját és a célcsoport megszólítását, valamint azt is, hogy a kitöltők önkéntes és anonim módon válaszolhatnak a feltett kérdésekre.

A vizsgálat során **kvantitatív és kvalitatív kutatást** is végeztem, annak érdekében, hogy minél egyértelműbb eredményeket kaphassak a kitöltők véleményéről a témával kapcsolatban. A kérdőívben a kutatási kérdésekhez kapcsolódva, a szakirodalmi áttekintést alapul véve fogalmaztam meg a kérdéseket, melyeket három részre bontottam: (1) a demográfiai adatokra vonatkozó és bevezető kérdések; (2) a beiskolázási törvényről és az aktuális óvoda-iskola átmenetről szóló kérdések; valamint (3) az iskola-előkészítő évfolyamról alkotott véleményeket feltáró kérdések.

A kérdőív kérdések között nyílt, zárt és félig zárt végű kérdéseket tettem fel, valamint több ötfokú értékelési skálát is használtam. A **szülőknek** készült kérdőívben (1. melléklet)

28 kérdés található, ezekben 8 nyílt, 4 félig zárt, 13 zárt végű, emellett még további 3 kérdésben 8 értékelési skála jelent meg. Mindezek megválaszolása megközelítőleg 8-10 percet vett igénybe, de a kitöltők nyílt végű kérdésekre adott válaszainak hosszától és tartalmi minőségétől függően ez az adat eltérhet a megadottól.

4.3. MINTA – Pedagógus

A pedagógus kérdőívre pedig **73 válasz** kaptam, melyek közül **44 személy** rendelkezett **óvodapedagógusi** és **32** pedig **tanítói végzettséggel**. A számok közötti többletet pedig az a 3 kitöltő adja, aki mind a két típusú diplomával rendelkezik. A válaszadók nemi eloszlását tekintve, a kitöltők között nem volt férfi nemű, mely jól mutatja azt a tendenciát, ami a pedagógusok nemek szerinti eloszlására jellemző. Emellett általánoságban a kitöltők korosztályát megnézve, a tanítók többsége 40 és 60 életév között van, míg az óvodapedagógusok terén egyenletes a csoportok közti eloszlás 21-től, egészen a 60 fölötti besorolást tekintve. A kitöltők további adatairól kapott eredményeket az eredmények résznél fogom bemutatni.

4.4. MÉRŐESZKÖZ - Pedagógus

Módszertani szempontból a **primer kutatásomhoz** ennél a mintánál is **kérdőív** segítségével valósult meg a mintavétel, melyben **pedagógusoknak**, azon belül **óvodapedagógusoknak és tanítóknak** tettem fel kérdéseket. Ennek a kérdőívnek az elkészítéséhez is a Google Drive rendszerében elérhető Google Űrlapot használtam. A kérdőív eleje tartalmazta a kutatás célját és a célcsoport megszólítását, valamint azt is, hogy a kitöltők önkéntes és anonim módon válaszolhatnak a feltett kérdésekre.

A vizsgálat során **kvantitatív és kvalitatív kutatást** is végeztem, annak érdekében, hogy minél egyértelműbb eredményeket kaphassak a kitöltők véleményéről a témával kapcsolatban. A kérdőívben a kutatási kérdésekhez kapcsolódva, a szakirodalmi áttekintést alapul véve fogalmaztam meg a kérdéseket, melyeket három részre bontottam: (1) a demográfiai adatokra vonatkozó és bevezető kérdések; (2) a beiskolázási törvényről és az aktuális óvoda-iskola átmenetről szóló kérdések; valamint (3) az iskola-előkészítő évfolyamról alkotott véleményeket feltáró kérdések.

A **pedagógusok** kérdőívében (2. mellélet) a szülői kérdőívből 22 teljesen azonos item volt, további 4 pedig kisebb átfogalmazással jelent meg, mindemellett még 2 zárt és 2 nyílt végű kérdéssel egészítettem ki, amivel összesen egy 30 kérdéses mérőeszközt

készítettem. Mindezek megválaszolása megközelítőleg 8-10 percet vett igénybe, de a kitöltők nyílt végű kérdésekre adott válaszainak hosszától és tartalmi minőségétől függően ez az adat eltérhet a megadottól.

4.5. ADATFELVÉTEL – Szülő és pedagógus

Az adatfelvétel mind a két kérdőív tekintetében azonos módon zajlott. Minkettőről elmondható, hogy 2023 márciusában kezdődött és egy hónapig tartott az adatgyűjtés, mely folyamat online módon zajlott. Azonban törekedtem arra, hogy ne csak az ismerőseim körében történjen a felmérés, így több csoportban is megosztottam a kérdőíveket, amit további személyek, mind ismerősök és ismeretlenek is továbbosztottak, ezzel is biztosítva a kitöltők széles elérését. A kérdőív önkitöltős volt, így teljesen önkéntes és anonim módon zajlott az adatfelvétel, mellyen az őszinte és szabad véleménynyilvánításnak adtam teret. Ugyanis az adatfelvételi eljárás során a legfőbb célom az volt, hogy a kérdőívben szereplő kérdésekben a kitöltők minél sokoldalúbban kifejezhessék a véleményüket az adott témában. Ennek érdekében több típusú kérdés jelent meg, témák szerinti bontásban. Minden résznél volt egy bevezető szöveg, mely a témához nyújtott objektív információt, valamint egy konkrétabb kifejtős kérdéseknél egy-egy példát is megadtam, ezzel elősegítve a félreértések elkerülését.

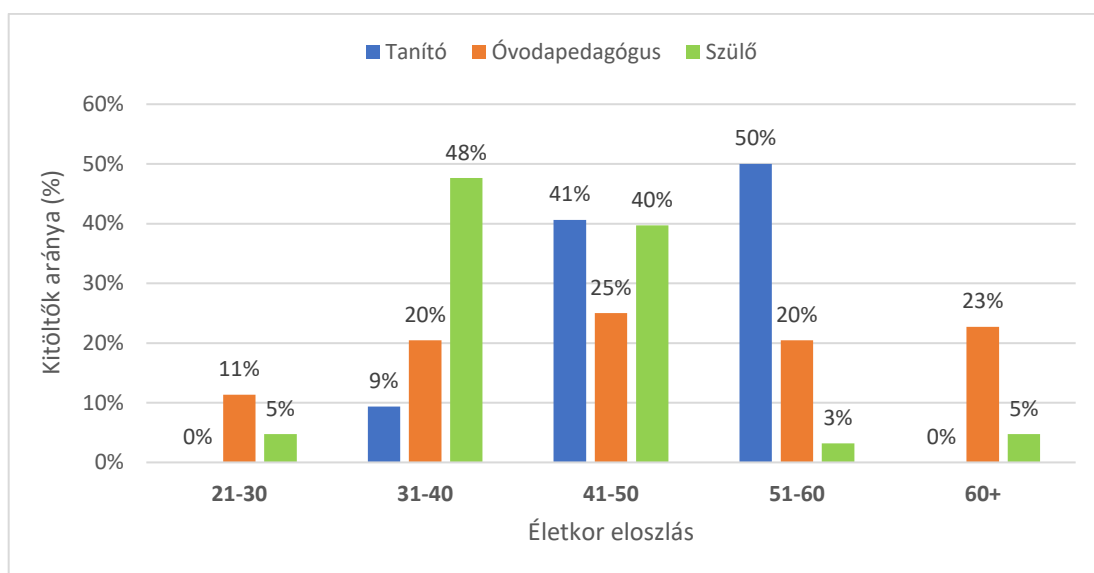
Úgy gondolom, hogy a célom sikeresen megvalósult, ugyanis a beérkező válaszokban igen sokszínű gondolatok jelentek meg, melyek közül a nyílt végű kérdések is mérhető adatokkal szolgáltak mind a kettő kérdőív esetében.

5. EREDMÉNYEK

Első rész – A demográfiai adatokra vonatkozó és bevezető kérdések

A kitöltők demográfiai adataik alapján elmondható, hogy a válaszadó szülők **nemek szerinti eloszlása** 90,5%-ban nő, 9,5%-ban pedig férfi volt. Ezzel szemben a pedagógus (óvodapedagógus és tanító) kitöltők között nem volt férfi nemű, mely jól mutatja azt a tendenciát, ami a pedagógusok nemek szerinti eloszlására jellemző.

A következő kérdés a kitöltők **életkorára** vonatkozott, mely alapján a válaszadó szülők átlag életkora 41 (41,4) életév, a pedagógusoknál ez az érték 48 (48,48) volt. A további kategóriák életkori eloszlását az alábbi diagramon (3.ábra) jól látható, melyek közül a 31-40 és a 41-50, valamint az 51-60 éves kategóriába tartozik a kitöltők többsége.

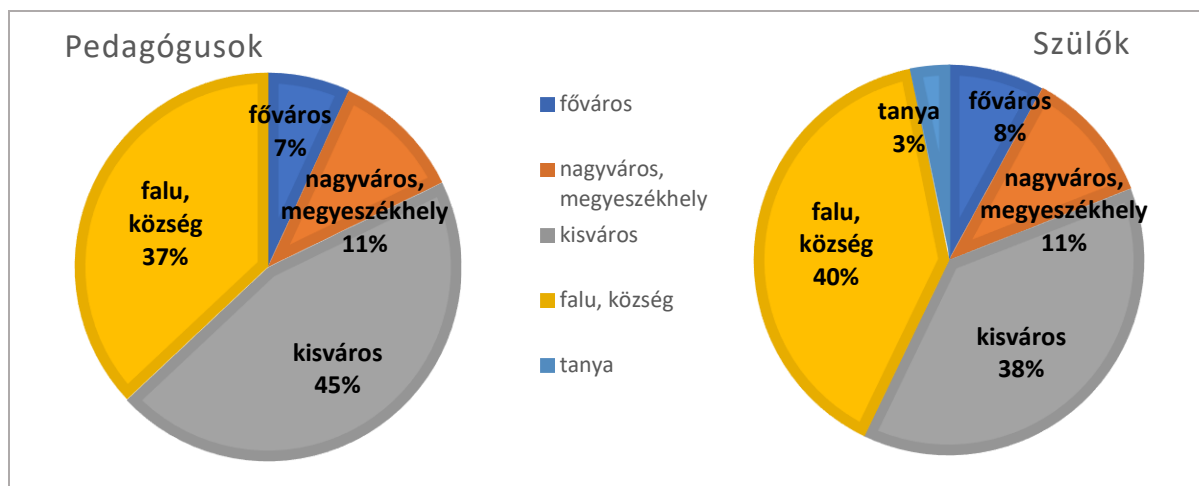

3. ábra – Csoportok (szülők, óvodapedagógusok és tanítók) életkori eloszlása

A kitöltők **legmagasabb iskolai végzettsége** a szülőknél az alábbi módon alakult: a legtöbben a főiskolai végzettséggel rendelkező kitöltők voltak 36,5%-kal, utánuk jöttek a 28,6%-kal az egyetemi diplomát szerzetek, majd 15,9%-uk pedig szakközépiskolai érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik. Emellett még gimnáziumi érettségivel 12,7%, szakmunkásképzőben kapott bizonyítvánnyal pedig 3,2%. Továbbá általános iskolai végzettséggel és doktori fokozattal 1,6-1,6%-ban rendelkeztek a kitöltők.

A pedagógusoknál 79,4-20,6%-ban oszlott meg a főiskolai és az egyetemi végzettséggel rendelkezők aránya. Ezen belül az arány a tanítóknál 83,3-16,7% és az óvodapedagógusoknál pedig 75,6-24,4%-ként alakult.

A kitöltők **lakhelye** alapján (4. ábra) elég széles eredményt kaptam, a szülőknél minden kategóriából érkezett kitöltés. Ezek alapján 39,7% faluban, 38,1% kisvárosban, továbbá 11,1% nagyvárosban (megyeszékhelyen), 7,9% fővárosban és 3,2% tanyán él. Ez az adat a pedagógus kitöltőknél a kisvárosban 41,2%, faluban 39,7%, nagyvárosban (megyeszékhelyen) 11,8%, a fővárosban pedig 7,4% lakik.

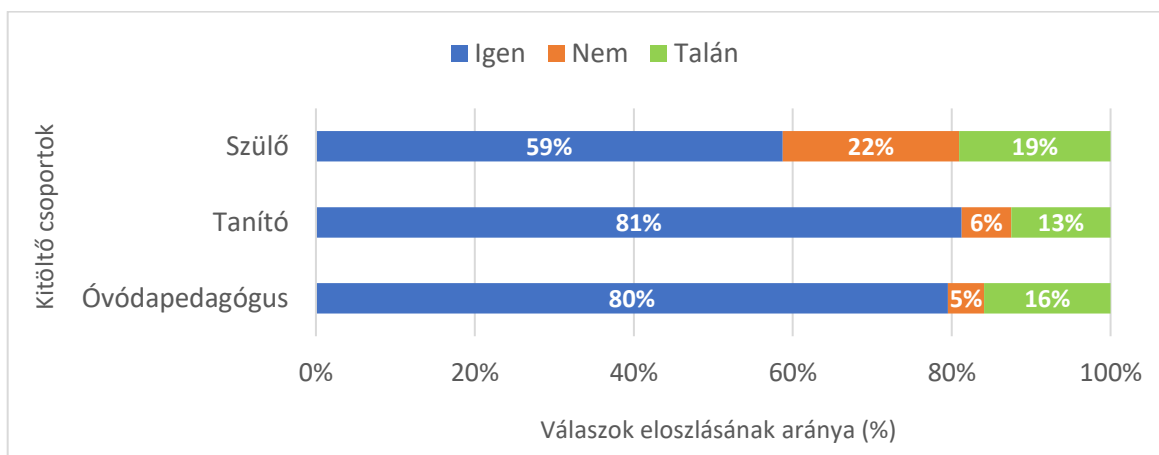
4. ábra – Kitöltők lakhely szerinti megoszlása

A szülői válaszadók közül 71,4%-nak volt személyes érintettsége, mivel a kontroll kérdésből kiderült, hogy ezen kitöltőnek **van 3-7 éves korú gyermeke**. A kitöltők válaszaiból az is megállapítható, hogy átlagosan 2,2 **gyermekkel rendelkeznek** (szélsőértékei 1 és 6, de a leggyakoribb válasz 55,5%-kal a 2 gyermek volt). Az érintett válaszolók gyermekei 76,2 % állami/önkormányzati, 23,8% pedig egyházi **fenntartású** óvodába jár vagy járt.

A pedagógusok adott területen szerzett **munkatapasztalatát** tekintve a tanítók átlaga 25,7 év (szélsőértékei 8 és 42 év), az óvodapedagógusoké pedig 22,94 év (szélsőértékei 1 és 46 év) volt a válaszok alapján. A munkahelyük tekintetében 77,9% állami/önkormányzati, 17,6% egyházi fenntartású és 4,4% pedig egyéb fenntartóval rendelkezik

A demográfiai adatok után az **óvoda-iskola átmenetre** kérdeztem rá, hogy a kitöltők véleménye szerint **okozhat-e nehézséget** (5. ábra). A szülők véleménye alapján 58,9%-kal a legtöbben az „igen” opciót választották. A pedagógusoknál ez a kérdés hasonló eredményeket mutatott mind a két csoportnál. A tanítók 80%-a, az óvodapedagógusok 78%-a gondolta úgy, hogy nehézséget okoz. Ebben a két csoportban a „talán” opciót válaszolók aránya is azonos volt, így megállapíthatjuk, hogy az mind a tanítók, mind az óvodapedagógusok jelentős többsége szerint problémát okoz az intézményrendszerek közti váltás. A tanítók demográfiai adatairól leolvasható, hogy a „nem” és a „talán” választ adók

életkora mindegyik esetben 45 életév felett volt, azonban szakmai tapasztalatuk és egyéb adataik között nem volt hasonlóság, ahogy a többi csoportnál sem.

5. ábra – Az óvoda-iskola átmenet okozhat-e nehézséget?

A válaszaik **indoklásában** igen nagy eltérések voltak. Mind a két kérdőívnel hét csoportba lehetett sorolni a válaszok trendjei alapján. A szülőknél a következő három válaszcsoporthoz tartozó válaszok, mint például „A gyermek ezt az átmenetet stresszesnek élheti meg, hiszen új környezet és új szabályok várják az iskolában, amelyeknek meg kell felelnie” (N², 32). A második leggyakoribb az „**eltérő napirend**” csoportja, az ide tartozó szülők a mindennapok eltérése közti eltéréseket emelték ki, mint például „Az elsősöknek hosszúak a 45 perces órák, sokkal kevesebb a játék, a mozgás, sokaknak hiányzik a délutáni alvás” (N, 41). Ezt követően pedig két csoport is azonos arányban jelent meg, az egyik az „**éretlenség**” csoportja, melyben arra tértek ki a szülők, hogy a gyermekek közül nem mindenki iskolaérett az első osztály kezdésekor, ezért okozhat nehézséget. Kiválpélda erre: „Nem minden gyermek elég érett még az iskolára, amikor bekerül” (N, 43). Emellett azonos számban jelent meg a „megfelelő felkészítéssel áthidalható” válaszok csoportja. Ebben a kategóriában minden szülő „nem” opcióval válaszolt a kérdés előző felére és mind a megfelelő felkészítésre hivatkoztak, mint például „tapasztalatom szerint az első évben törekсенek megkönnyíteni az átmenetet, illetve az óvodában is igyekeznek erre felkészíteni” (N, 49).

A pedagógus kitöltők indoklásai már sokkal komplexebbek voltak, mégis megfigyelhető, hogy az első két trend csoport azonos volt a szülőkével. Az első itt is a „**más rendszer**” kategória volt, mint például „Új intézmény, új, ismeretlen emberek, gyerekek, kötött

² Rövidítés: N-nő, F-férfi, T-tanító, Ó-óvodapedagógus

foglalkozások, feladatok, feladattípusok ismeretlensége, fokozott elvárások, új szabályok, gyakran megfelelő érettségi fok nélkül bekerülő gyerekeknek pedig még nehezebb” (Ó és T, 41). A második szintén az **„eltérő napirend”** csoportja volt, azonban itt elmondható, hogy minden válasz hosszasan taglalta a probléma jellegét, melyre kiváló például szolgál: *„Nagy szakadék van módszertanilag a kettő intézmény között. Az óvodában nagycsoportba napi egyszer kell figyelniük 30-40 percet. Az iskolában minimum négyszer kell 45 percet figyelni, 15 perces szünettel. Túl nagy a változás ahhoz, hogy érdemben lehessen kezelni. Ezenkívül a játékoságból átmennek a tanulásba, ahol ülni és figyelni kell, nincs játék.”* (Ó, 22), ez a válasz részletes számadatokkal támasztja alá a véleményének relevanciáját. A pedagógus kitöltők között a harmadik leggyakoribb válasz, szorosan az előző kettő mögött, az **„átmenet hiányára”** vonatkozott. Itt azonban volt, aki emiatt a pedagógusok együttműködésének hiányát, mint *„Az óvónők és a tanítónők nem igazán látják egymás munkáját. Kevés alkalom van találkozniuk egymással, így nincs lehetőség az esetleges problémák megbeszélésére.”* (Ó, 66), valamint többen a rendszer kialakítását okolták a „szakadékért”, akárcsak *„Nagy a szakadék az óvodai és az iskolai tevékenységek között.”* (T, 45). Összeségében tehát magas arányban hasonló véleményen voltak a szülők és a pedagógusok abban, hogy a rendszer és a napirend összetettsége okozza leginkább az átmenet nehézségét, de gyakori válasz volt még az éretlenség, és az átmeneti időszak hiánya, ugyanakkor a szülők szerint megfelelő felkészítéssel nem okoz nehézséget az iskolába lépés.

A bevezető szakaszban a pedagógusoknak szóló kérdésben rákérdeztem arra, hogy az egyéni tapasztalatuk alapján **első osztályba lépéskor a gyermekek körülbelül hány százaléka mondható iskolaérettnek.** A kérdés nyílt végű volt, így semmilyen adat nem befolyásolta a kitöltők véleményét. Ez is befolyásolhatta, hogy a válaszok igen széles spektrumon mozogtak. A tanítók válaszai alapján az átlag érték 56,7% volt, de a legkevesebb mindössze csak 25% volt, míg a legtöbb 85% volt, de az előbbi egy állami/önkormányzati, míg az utóbbi egy egyházi fenntartású munkahellyel rendelkezik. Az állami/önkormányzati fenntartású iskolában dolgozó tanítók válaszának az átlaga 56,45% volt és egy válaszdónál sem volt 70% fölötti válasz. A legmagasabb értékű válaszokat az egyházi intézményben dolgozók adták, az ő átlagértékük 58,13% volt, mely mindössze 1,6%-kal haladta meg az állami/önkormányzati fenntartású intézmények átlagát.

A megkérdezett óvodapedagógus kitöltők válaszainak átlaga szerint 62,18%-a gyermekeknek iskolaérettnek kezdi meg az iskolát, ami 7,48%-kal több a tanítók átlagértékétől. Ennél a csoportnál is igen nagy a szórás, mivel a legalacsonyabb válasz 20%,

míg a legmagasabb pedig 90% volt, itt azonban mindkettő állami/önkormányzati fenntartás alá tartozott. Itt a fenntartók között hasonló átlageredmények voltak 63% az állami/önkormányzati és 65% egyházi fenntartású intézmények dolgozói között, de az egyéb fenntartóval rendelkező fővárosi és nagyvárosi intézmény óvodapedagógusának átlaga mindössze 30% volt, ami igen drasztikusan alacsony értéknek mondható.

Második rész – A beiskolázási törvényről és az óvoda-iskola átmenetről szóló kérdések

Ezt követően a kérdőív második szakaszát mutatom be, ami a beiskolázási törvényről és az aktuális óvoda-iskola átmenetről szóló kérdéseket tartalmazza.

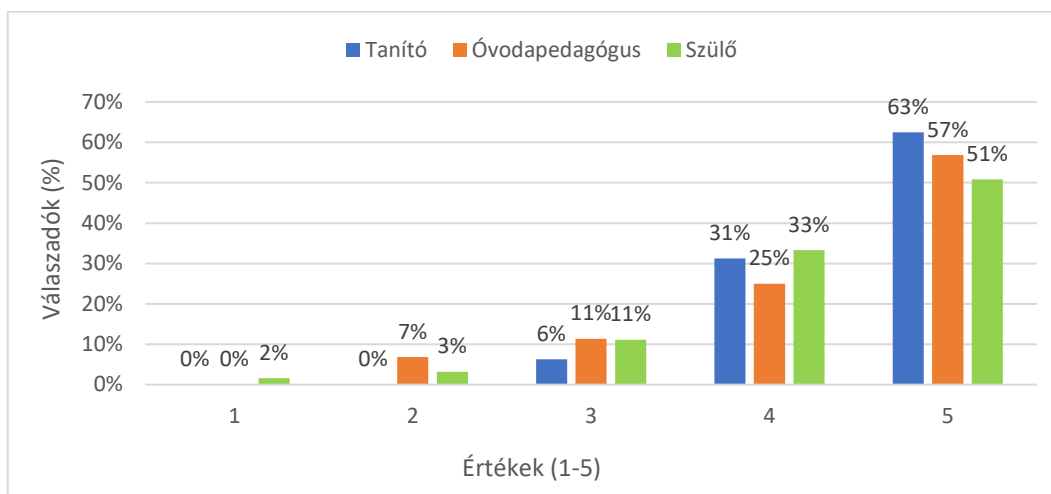
A harmadik kérdésben a 2020-as beiskolázási törvénymódosításra vonatkozóan kérdeztem rá arra, hogy **indokoltnak tartaná-e**, hogy az **óvodapedagógusok és a szülők** (az Oktatási Hivatal engedélye nélkül) is **dönthessenek** arról, hogy a **gyermek plusz egy évet töltsön az óvodában?** A szülők 7,9%-a nem támogatja és 3,2%-uk csak bizonyos feltételek mellett támogatná, a fennmaradó 88,9% indokoltnak tartaná, hogy az Oktatási Hivatal közreműködése nélkül dönthessenek gyermeke óvodában maradásáról.

Erre a kérdésre az óvodapedagógusok 95%-a igennel válaszolt és mindössze 5% nem támogatná az Oktatási Hivatal nélküli óvodában maradás engedélyezését. A „nemet” válaszadókról viszont megfigyelhetjük, hogy az előző kérdés alapján 70% felett van a gyermekek iskolaérettsége, ami a többi válaszhoz viszonyítva magasnak mondható. A tanítóknál viszont elmondható, hogy minden válaszadó (100%) támogatja a szülők és óvodapedagógusok döntéshozatalát.

A kérdés részeként indoklást is kértem a válaszadóktól, akik között mind a szülők, mind a pedagógusok terén a meghaladta a kitöltők felének a véleményét, miszerint a „szülő és az óvodapedagógus ismeri a legjobban a gyermeket”. *„Sokszor a pedagógus valamint a szülő sokkal jobban látja azt, hogy a gyermeknek milyen területen vannak elmaradásai, amik miatt még nem iskolaérett, a korától függetlenül.”* (Ó, 24).

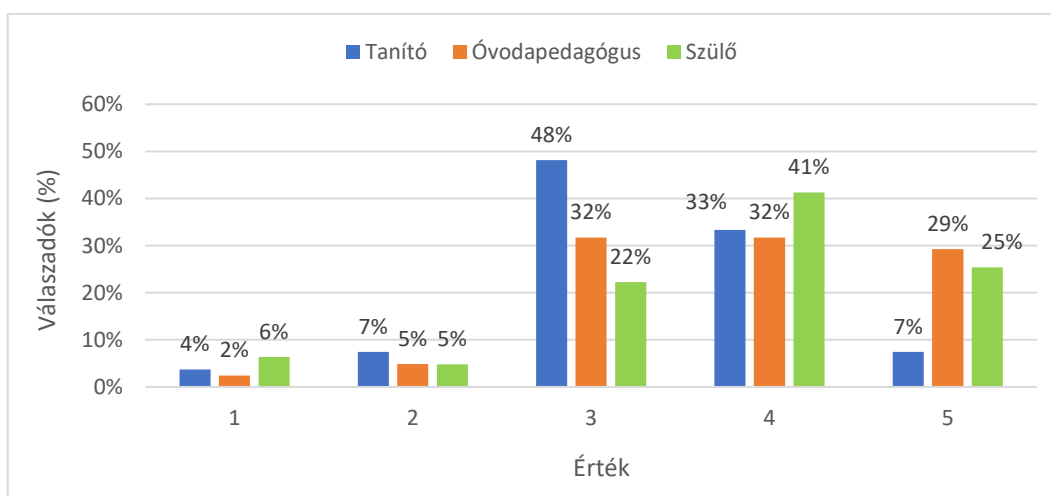
A negyedik kérdésben az **óvodában töltött további egy évről** kérdeztem a kitöltőt, hogy véleménye szerint **mennyire segíti elő az iskolai beválás sikerességét**. Ehhez egy ötfokú Liker-skálát adtam meg, melyen az 5-ös szám a „nagyon jelentősen”, az 1 pedig az „egyáltalán nem” választ jelölte. A szülők válaszai alapján az átlagérték 4,29 volt. A pedagógusoké 4,40, azonban csoportokra bontva a tanítók átlagban 4,57-re, míg az óvodapedagógusok értékelésének átlaga csak 4,07 volt. Összeségében elmondható, hogy

leggyakoribb válasz az 5-ös volt (6. ábra), azaz a kitöltők 54,2%-a szerint a nagyon jelentősen befolyásolja az iskolai bevéálást az óvodában töltött további egy év.

6. ábra – Az óvodában töltött további egy év mennyire segíti elő az iskolai bevéálás sikerességét?

Az ötödik kérdés az **óvodai nevelésben megvalósuló iskola előkészítés hatékonyságára** vonatkozott. A kitöltők itt is ötfokú skálán jelölhették be az értékelésüket. A szülők válaszaiknak átlagértéke 3,75-ra, az óvodapedagógusoké 3,8-ra, és a tanítóké 3,33-ra értékelték az előkészítés hatásosságát. Az ábráról (7. ábra) jól leolvasható, hogy 1-től 5-ig minden válasz érkezett, mind a három csoportban. Ugyanakkor a legmagasabb arányban 4-esre értékelték a szülők, míg az óvodapedagógusok 3 és 4-es értékelést azonos arányban adott, azonban a tanítók közel fele (47%-a) csak 3-asra értékelte az előkészítés hatékonyságát. Tehát az óvodapedagógus értékelte a legjobbra a saját munkáját.

7. ábra – Az óvodai nevelésben megvalósuló iskola előkészítés hatékonyságának értékelése

A hatos kérdésben arra kérdeztem rá, hogy **a szülők kiegészítették-e valamivel az óvodában megvalósuló iskolára való felkészítést.** A válaszadók 79,4%-a „igen” választ adott, tehát megállapíthatjuk, hogy a szülők több mint háromnegyede tartja fontosnak a gyermeke óvodán kívül is megvalósuló fejlesztést. A kérdés második felében leírhatták, hogy mivel valósítják meg ezt. Az erre érkezett válaszok igen sokszínűek voltak, de mégis a leggyakoribb trendek közül az „otthoni fejlesztések” és a „foglalkoztató füzetek” voltak a legnépszerűbbek, de igen hasonló arányban jelent meg az „iskola előkészítő foglalkozásokon” való részvétel preferálása is.

A pedagógusoknak is feltettem ezt a kérdést, hogy az **óvodai nevelésen kívül végeztek-e valamilyen plusz fejlesztést.** A válaszadók 50%-a kiegészíti valamilyen módon a felkészítést. A korábbi adatok alapján észrevehető, hogy az óvodapedagógusok 80%-a kiegészíti valamilyen plusz tevékenységgel, foglalkozáson vagy óvodai nevelésen kívüli játékkal, fejlesztő feladattal. De megfigyelhető trendek közé tartozott a fejlesztőpedagógus másoddiplomával rendelkező óvodapedagógusok szakmai tudásának beépítése is.

A tanítók 43,3%-a válaszolt igennel a kérdésre, közülük legtöbben az iskola-előkészítő foglalkozások tartását és munkafüzetek alkalmazását írták. Emellett megjelent az egyéni figyelem, differenciálást és még a mozgásterápia is. A válaszadók közül egy nemmel válaszoló is leírta véleményét, miszerint *„Sajnos egy iskolában tanító pedagógusnak nincs ilyen lehetősége”* (Tanító, 57).

A hetes kérdésben arról érdeklődtem, hogy a kitöltő véleménye szerint **az óvoda-iskola átmenet segítése érdekében szükség van-e rendszerszintű változtatásra az "iskolai beválás" segítése érdekében.** A két csoport esetén eltérőek voltak az arányok, de a válaszok közti tendencia hasonlósága felismerhető. **A szülők közül 65,5% tartotta szükségesnek** a rendszerszintű változást, további 25,4% volt bizonytalan volt („nem tudom”), valamint 9,5%-uk foglalt állást a nem mellett. Ezzel szemben a pedagógus kérdőívet kitöltők csak 2,4%-a választotta a nem opciót, további 4,4%-uk pedig a „nem tudom” lehetőségét jelölte be. Így tehát a **pedagógusok 92,6%-a**, azon belül is az **óvodapedagógusok 100%-a** mondta azt, hogy szükség van rendszerszintű változásra az „iskolai beválás” segítése érdekében.

A rész utolsó kérdéseként még rákérdeztem arra is, hogy milyen változtatást javasolna. Ehhez négy választ és egy egyéb opciót adtam meg, melyek közül többet is kijelölhetett a kitöltő (2. táblázat). Mind a két csoportnál elmondható, hogy „az első osztály követelményinek gyermek-központúbbá alakítása” opciót választották a legtöbben mind a

pedagógusok, mind a szülők közül. Ezután a második legnépszerűbb javaslat „az iskola-előkészítő osztály bevezetése” volt. Ezt az opciót mindkét csoportban a kitöltők közel fele választotta a rendszer változásának javaslatára. Az egyéb válaszokról elmondható, hogy a megadott válaszokhoz igen hasonló, eseteként teljesen azonos válaszokat is írtak.

2. táblázat – *Javaslat a rendszerszintű változásra – kérdőív válaszok alapján*

	Szülők	Pedagógus
Az óvodai felkészítés formálását.	38,10%	31,50%
Az első osztály követelményinek gyermek-központúbbá alakítását.	49,21%	64,40%
Az alsó tagozat követelményinek átformálását.	20,63%	41,10%
Az iskola-előkészítő osztály bevezetését.	47,62%	50,70%
Egyéb...	7,94%	5,60%

Harmadik rész - Az iskola-előkészítő évfolyamról alkotott véleményeket feltáró kérdések

A következőkben áttérünk a kérdőívek harmadik szakaszára, ami az iskola-előkészítő évfolyamról alkotott véleményeket feltáró kérdéseket tartalmazza.

Az ehhez tartozó első kérdésben a dolgozat fő témájáról kérdeztem a kitöltőket, hogy **támogatják-e az iskola-előkészítő osztály bevezetésének lehetőségét Magyarországon.** A kérdés első fele zárt végű, a második fele nyílt végű volt.

A **szülők körében igen támogató** volt az **arány**, mivel **84,1%-uk**, tehát több mint háromnegyedük támogatná az iskola-előkészítő bevezetését hazánkban. Így a „nem” választ kevesebb mint a válaszadók negyede, mindössze 15,9% adott. A pedagógusoknál ez az arány 66,2% és 33,8% volt az igen-nem megoszlása a kitöltők válaszai alapján. A **tanítók** válaszainak **66,67%-a támogatja** az előkészítő bevezetését. Azonban a nem választ adó tanítók korábbi válaszait tekintve elmondható, hogy azok a pedagógusok, akik nem támogatják az iskola-előkészítő osztály bevezetését, azoknak 80%-a hatos kérdésre is nemmel válaszolt, ami szerint nem egészítették ki egyéb fejlesztéssel az óvodai nevelésben megvalósuló iskolafelkészítést. Továbbá az **óvodapedagógus** kitöltők közül **68,3% támogatná** az előkészítő bevezetését.

A válaszadó szülők és pedagógusok demográfiai adatait tekintve, egyik vizsgált csoport esetében sem látható szignifikáns különbség. Azonban nem várt eredményként elmondható, hogy azok a pedagógusok, akik nem támogatják az iskola-előkészítő osztály bevezetésének lehetőségét Magyarországon, úgy gondolják, hogy átlagosan a gyermekek 60% nem iskolaérett az 1. osztály megkezdésekor. Míg a bevezetést támogató pedagógusok esetében ez az érték 61%. Továbbá szintén érdekesség, hogy a szülők válaszai alapján azok körében, akik nem támogatják a bevezetést, 10-ből 7 válaszadó (70%) szerint nehézséget okozhat az óvoda-iskola átmenet a gyermekek számára, ezzel szemben, akik támogatják változás bevezetését, mindössze 57%-uk szerint jelenthet nehézséget, ami 13%-kal marad el a „nem” választ adók százalékarányától.

A kérdés második felében a kitöltők indokolták a véleményüket. A szülők körében az „igen” válasz esetén egyhangúan szólt mellette (megközelítőleg 60%), hogy **„könnyebb és fokozatosabb átmenetet”** a gyerekeknek, amivel segítené a beszokást, valamint *„Segítség az átállásban.”* (F,44) is. Emellett még egy másik csoportot képezett az **„átmenet és felzárkóztatás”** csoportja, melyben az egyéni különbségek kompenzálása és a beszokási időszak elnyújtása volt a legfőbb szempont, mint például *„Megkönnyítheti az átmenetet az óvoda és az iskola között azáltal, hogy az átlépés időtartamát elnyújtja. Így nem lenne olyan nagy a követelménybeli különbség, mint jelenleg az óvoda és az 1. osztály követelményrendszere között, illetve a gyermekek képességeikben, fejlettségükben lévő különbségek is mérsékelhetők lennének, lehetőséget teremtve a felzárkózásra.”* (N,46) ebben a válaszban az anyuka a követelmény-rendszerbeli különbségeket is kihangsúlyozza. Mindemellett a „nem” választ adó szülők esetén is, 40%-os aránnyal, megfigyelhető volt egy trend, miszerint **„az óvodában történjen a felkészítés”**. Ebben a kategóriában a szülők elégedettek voltak az óvoda iskolára való felkészítésével, melyet az egyik szülő így összegzett: *„A gyerek már az oviban is elég jól felkészül az iskolára.”* (N,34). Továbbá az egyik szülő válaszul azt a javaslatot tette, hogy *„Az óvodában maradjon még egy évet az a gyermek, aki nem iskolaérett, a többiek legyenek első osztályosok.”* (F,66).

A pedagógusok válaszai alapján az „igen” opciót választók közül a többség esetében (59%) a **„könnyebb és fokozatos átmenet”** kategóriájába sorolható véleményt írtak, mint például *„A gyermek fokozatosan áll át az iskolai követelményekre, az esetleges lemaradásait fejleszteni lehetne, ezáltal zökkenőmentesebbé válna az iskola kezdés.”* (Ó, 45), melyben már a **„felzárkóztatás”** trendje is megjelenik, ami mellett az **„alapkészségek, -képességek fejlesztése”** is gyakori válaszcsoportot alkotott. A szülőkhöz hasonlóan a „nem” opció választása esetén itt is az **„az óvodában történjen a felkészítés”** trend volt észrevehető,

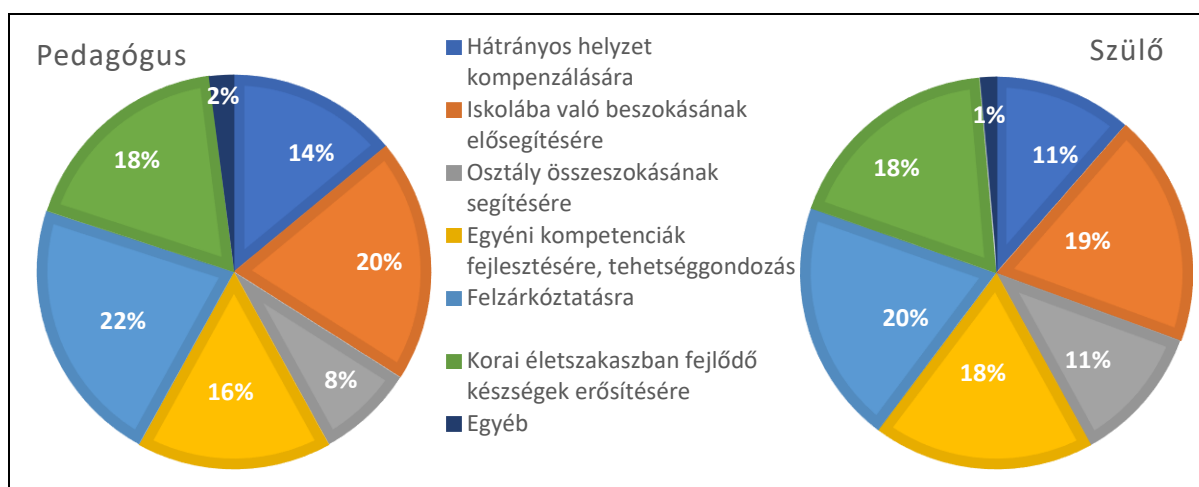
melyhez a „nem” választ adók 46%-a tartozott. Egy óvodapedagógus megfogalmazása alapján „Az óvodai nevelés -oktatás erre nagyon jó.” (Ó, 62), míg egy tanító álláspontja szerint „Az előkészítőnek az óvodában meg kellene valósulni.” (T, 51), mely két válasz tömören szemlélteti az intézmények közötti ellentétet is a pedagógusok megnyilvánulásaiban.

A korábbi 2018-as Nemzeti alaptanterv tervezetében a „felkészítő évfolyamról” szóló bekezdésben ezt csak opcionális lehetőségként fogalmazták meg. Így a szülőknek szóló kérdőívben adatokat gyűjtöttem arról, hogy abban az esetben, ha **nem kötelező**, csak választható **opció lenne a 0. osztály bevezetése**, akkor a kitöltő szülő **élne-e a lehetőséggel**. A szülők 55,6% élne a lehetőséggel és további 31,7% választotta a „talán” opciót. Tehát mindössze a kitöltők körülbelül nyolcada, azaz 12,7% utasítaná biztosan el a gyermekének ezen lehetőségét. A nemet válaszolók, véleményüket javarészt személyes példával támasztották alá, de nem alakult ki jelentősebb trend a válaszok terén. Az elvetés indokai között megjelent például az „átmenet elnyújtásának indokolatlansága” és az „időpazarlás” gondolata is, valamint, hogy az óvodai iskolára való felkészítés miatt a „bevezetés szükségtelenségét” is megfogalmazta egy-egy szülő. Emellett a „talán” választ adó szülők esetében a bizonytalanságot leggyakrabban (56%-ban) az **„gyermek képességei szerint élne vele”** trendcsoport adja, melyben többen kitérnek arra, miszerint „*Nem minden gyermek egyforma, ezáltal nincs is mindenkinek szüksége rá.*” (N,33) tehát ezen szülők a gyermekük egyéni képességének figyelembevételével hoznák meg az erre vonatkozó döntést. A kitöltő szülők körében az „igen” válasz indoklása esetén az előző kérdésben írtak trendjei teljesen azonosan alakulta, így az iskola-előkészítő bevezetésének támogatásánál írtakkal egyező okokból választanak, mint az „átmenet könnyítése”, a „felzárkóztatás” és az „alapkészségek, képességek fejlesztése”.

Ezt a kérdést a pedagógusokra vonatkozóan az ő szempontjukból tettem fel miszerint, ha nem kötelező, csak választható opció lenne a 0. osztály bevezetése, akkor **pedagógusként ajánlaná-e a gyermekek szüleinek?** A pedagógusok összesített adatai alapján a 64,4%-uk ajánlaná a lehetőséget, valamint további 19,2% válaszolta a „talán” opciót. Ezzel szemben a válaszadó pedagógusok hatoda (16,4%) nem javasolná a gyermekek szüleinek a 0. osztályt. Az ő válaszaik („nem”) indoklása terén nem alakult ki jelentős trend, de megjelentek például azok az indokok, miszerint az óvodai fejlesztés eredményessége miatt nem indokolt, emellett az a gondolat is felmerült, hogy csak tovább bonyolítaná a rendszer működést és „időhúzás” lenne. Viszont a „talán” lehetőséget választók körében a legjellemzőbb válasz (64%) a

gyermek képességeinek figyelembevételére vonatkozott, mely szerint döntenének róla, miszerint „Csak ha indokolt, pl.: ha a gyermek már betöltötte a 6. Életévét de még a képességei nem érik el az iskolai szintet, akkor pl ajánlanám” (Ó, 22) írja például egy pályakezdő óvodapedagógus. Ezzel megállapítható, hogy a pedagógusok és szülők véleményének alakulása a trendek terén teljesen azonos ebben a kérdésben, így az igen válaszok terén sincs eltérés sem a szülők, sem az előző kérdésben foglalt trendek és azok eloszlásai között.

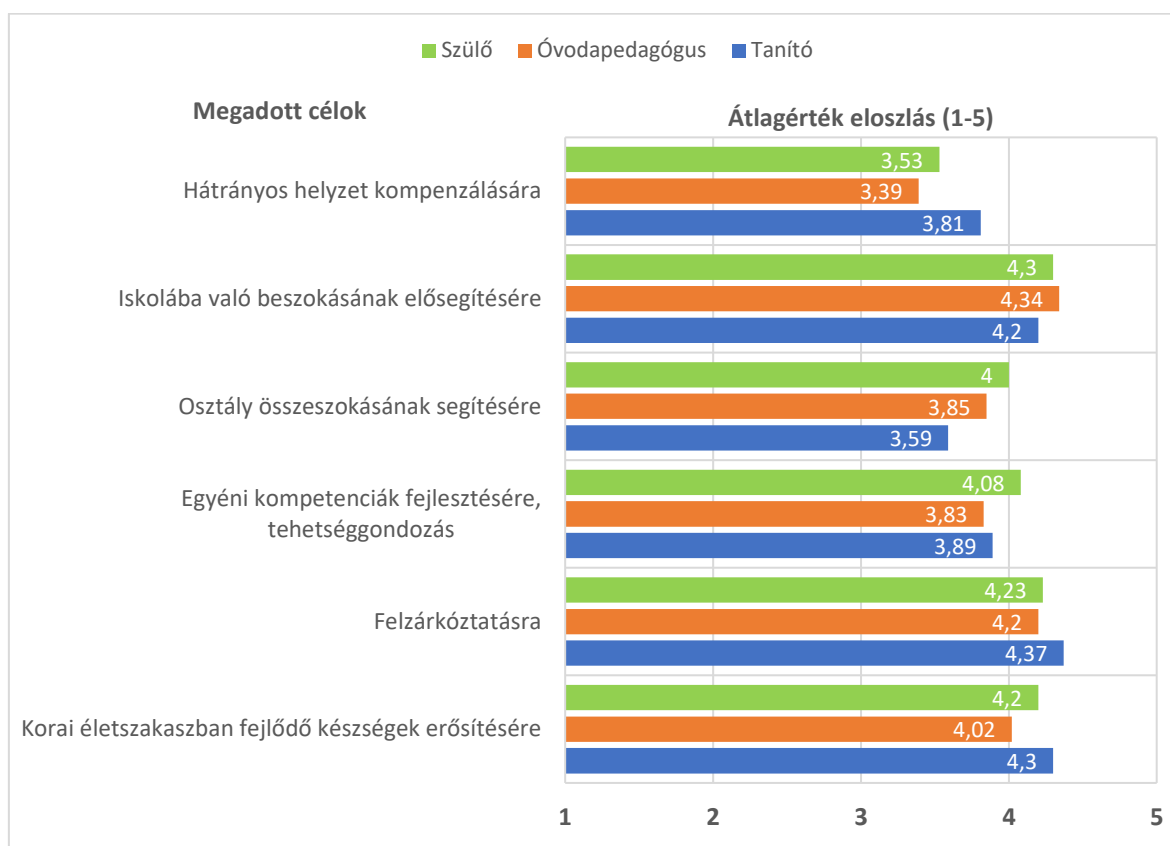
Az iskola-előkészítő évfolyam gondolatát tovább fejegetve a kitöltőknek az iskola-előkészítő évfolyam céljairól alkotott véleményüket is felmértem. Ehhez először hat előre megadott válaszlehetőségből kellett választaniuk, az alapján, hogy véleményük szerint **milyen célok elérésére lenne hatékony az iskola-előkészítő osztály bevezetése**. A hat opció közül többet is megjelölhettek, emellett még lehetőséget biztosítottam az egyéb válasz megadására is. A szülők válasza alapján elmondható, hogy átlagosan 3,37 válaszlehetőséget jelöltek meg, ezzel szemben a pedagógus kitöltőknél ez az érték 2,80 volt. Továbbá elmondható, hogy mindkét csoport (8. ábra) esetén a „felzárkóztatás” volt a legnépszerűbb opció.

8. ábra – Iskola-előkészítő osztály bevezetésével megvalósuló célok pedagógusok és szülők válasza alapján

A megfogalmazott célok további mérése érdekében a kitöltők ötfokú skálán értékelték, hogy **az iskola-előkészítő osztály bevezetése mennyire szolgálná az egyes célok hatékony elérését**. A skálán az 1-es érték az „egyáltalán nem” és az 5-ös pedig a „teljes mértékben” választ jelölte. A kérdésre érkezett válaszokat megvizsgálva jól megfigyelhető, hogy nincs jelentős különbség a szülők, óvodapedagógusok és tanítók véleménye tekintetében (9. ábra). A legnagyobb különbség az „osztály összeszokásának

segítésére” opció tekintetében látható, ahol az ötfokú skálán a szülők átlagosan 4,0-ra értékelték, míg a tanítóknál ez az érték 3,59, tehát 0,41 százalékpontos különbség fedezhető fel. Továbbá a „hátrányos helyzet kompenzálása” opciónál volt jelentősebb különbség a csoportok véleménye között, ugyanis a tanítók átlagosan 3,81-re értékelték ezt a célt, viszont az óvodapedagógusok csak 3,39-re, mely az előző példához közel azonos módon 0,42 százalékpontos különbséget mutat a csoportok értékelésének eredményei közti különbség tekintetében.

9. ábra - A kitöltő csoportok értékelése szerinti megoszlás az iskola-előkészítő osztály bevezetésének hatékonysága az egyes célok elérése tekintetében

A további megadott célokat megvizsgálva az értékelés átlagának tekintetében azonban nem tapasztalható jelentős különbség a csoportok között. Ellenben a szülők és pedagógusok ötfokú skálán történő értékelésének megoszlása tekintetében különbség látható. Például az „egyáltalán nem” vagy „nem” (1-2-es) értékelés esetében a szülők átlagát tekintve mindössze 6,9%-a adott ilyen választ (3. melléklet), míg a pedagógusok körében ez az érték 9,13%-ot érte el (4. melléklet), tehát a pedagógusok átlagosan 2,23%-kal többen gondolják, hogy az iskola-előkészítő osztály bevezetése „nem” vagy „egyáltalán nem” támogatná az egyes megadott célok elérését. Azonban az „igen” és a „teljes mértékben” (4-5-ös) válaszok

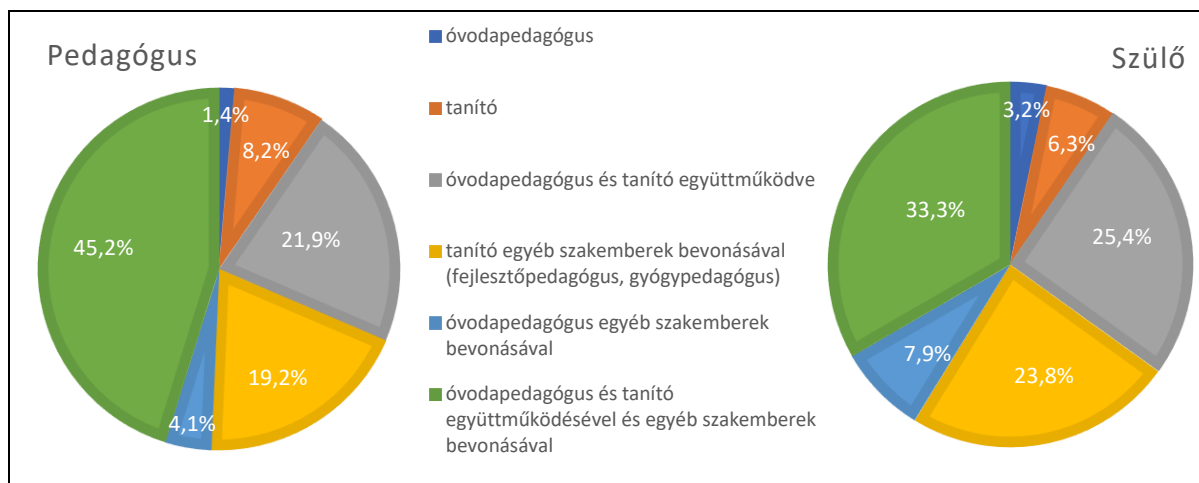
megoszlása tekintetében a szülők 71,43%, míg a pedagógusoknál mindössze 65,07% adott 4-es és 5-ös értékelést. Így tehát megállapítható, hogy átlagosan 6,37%-kal több szülő megítélése szerint az egyes célok hatékonyan tudnának megvalósulni az iskola-előkészítő osztály bevezetése esetén. Eláltal elmondható, hogy a szülők és pedagógusok átlageredménye között minimális a különbség, de az adatok szerint a pedagógusok kevésbé, míg a szülők inkább gondolják hatékonynak az előkészítő évfolyamot az egyes célok elérésének eszközeként.

A következőkben a szülők, óvodapedagógusok és tanítók véleményét vizsgáltam abban a tekintetben, hogy hogyan képzelnék el az iskola-előkészítő osztály rendszerszintű kialakítását. Ezen belül először az iskola-előkészítő osztály kialakítás helyszíne szempontját mértem fel a következő kérdéssel, miszerint **az óvoda vagy az iskola intézményében kellene helyileg megvalósítani?** A kérdés félig zárt végű volt, ugyanis az iskola és az óvoda opciója mellett megjelent az egyéb válaszadás lehetősége. A szülők tekintetében a válaszadók többsége, 71,4% az iskolában valósítaná meg, míg a 25,4%-uk az óvoda intézményét javasolta. Az egyéb opciót mindössze 3,2%-uk jelölte meg, melyben például megjelent az a válasz, hogy az „*Óvoda nagycsoport erre szolgálna elvileg.*” (N, 38), aminek okát feltehetően az adja, hogy az iskola-előkészítő osztály bevezetését nem támogatja a válaszadó.

Az óvodapedagógusok körében a válaszadatokról leolvasható, hogy 74,4%-uk szerint az iskola-előkészítő osztályt az iskola intézményében kellene helyileg megvalósítani. Míg a tanítók 65,6%-a van ugyanez a véleményen. Az adatokról még kiolvasható az is, hogy az „óvoda”, mint válaszlehetőség a tanítók körében csaknem 10%-kal népszerűbb opció volt, mint az óvodapedagógusok körében. Emellett a pedagógusok 13,3%-a választotta az „egyéb” opciót melyben javaslatok között szerepelt például, hogy a nevelési tanácsadónál vagy az iskola intézményén belül elkülönítve valósulhatna meg. Tehát összességében elmondható, hogy mind a három populáció tekintetében a többség az iskola intézményében valósítaná meg az iskola-előkészítő osztályt kialakítását.

Ezt követően a lehetőség megvalósulásának személyi feltételét mértem fel. Ezen belül megkérdeztem a kitöltőket arról, hogy **kinek a feladatkörébe tartozna az előkészítő évfolyam?** Ehhez hat opciót adtam meg, melyben a pedagógus szakemberek és különböző variációi is megjelentek válaszlehetőségek között. A szülők esetében a leggyakoribb válasz az „óvodapedagógus és tanító együttműködésével és egyéb szakemberek bevonásával” volt, amit a kitöltők egyharmada választotta. A pedagógusok körében is ez volt a legnépszerűbb

opció, a kitöltők csaknem fele (45,2%-a) választotta ezt az opciót. Ezen belül a pedagógusok eloszlásának vizsgálatával megállapíthatjuk, hogy az óvodapedagógusok 38,64%-a és a tanítók 53,13%-a volt ugyanezen véleményen. Tehát megállapíthatjuk, hogy mind a három vizsgált csoport leggyakoribb válasza szerint az „óvodapedagógus és tanító együttműködésével és egyéb szakemberek bevonásával” kellene megvalósulnia az iskola-előkészítő évfolyamnak.

10. ábra – A kitöltők véleményének megoszlása szerint kinek a feladatkörébe tartozna az iskola-előkészítő évfolyam

A feladatkör szempontját alapul véve **(csak) a pedagógusok** véleményét felmértem arról is, hogy belátásuk szerint **szükséges-e valamilyen továbbképzésen részt venniük a pedagógusoknak** a 0. évfolyam bevezetésének sikerességéhez. A kitöltők öt opció³ közül választhattak, de a válaszok eloszlását tekintve nem alakult ki jelentős többség. A leggyakoribb válasz 30,14%-kal a „meglévő pedagógusok továbbképzése és felmenő rendszerben pedagógus oktatásba való integrálás” válaszlehetőség volt. Ez mind a két csoportban közel azonosan alakult, ugyanis a tanítók és óvodapedagógusok véleményének megoszlását tekintve mindössze 1% különbség mutatkozott. Az óvodapedagógus végzettséggel rendelkező válaszadók eredményei alapján 34,1%-kal a legtöbben az „opcionálisan lehet továbbképzés” lehetőséget javasolták. Míg a tanítóknál a legtöbben a leggyakoribb válasszal azonosan arányban, 29,5%-kal a „nem szükséges továbbképzés” választ adták. Mindemellett még megállapítható, hogy legkevesebben a mind a két csoport esetében 8,2%-kal a „kötelező továbbképzés” lehetőséget választották.

³ Az öt válaszlehetőség: (1) nem szükséges továbbképzés; (2) opcionálisan lehet továbbképzés; (3) kötelező továbbképzés; (4) felmenő rendszerben integrálják a tanítók és/ vagy óvodapedagógusok képzésébe; (5) a meglévő pedagógusok továbbképzése és felmenő rendszerben pedagógus oktatásba való integrálás.

A szakasz utolsó kérdéseként arról érdeklődtem a szülő és pedagógus (óvodapedagógus és tanító) válaszadók körében, hogy véleményük szerint **optimális esetben mennyi idő múlva kerülhetne bevezetésre** az iskola-előkészítő osztály? A kérdés első fele zárt végű volt, melyben a kitöltők az „1-2 év”; „3-5 év”; „6-10 év” és a „több mint 10 év”, valamint a „nem kerül bevezetésre” opciók közül választhattak. Mindezek közül a „3-5 év” lehetőséget választotta a legtöbb kitöltő, mely a szülők körében 44,4%, a pedagógusoknál pedig ez az arány 45,2% volt. Emellett a beérkező adatok alapján elmondható, hogy a szülőknél mind az öt opcióra érkezett válasz, míg a pedagógus kitöltőknél a „több mint 10 év” lehetőségét egy kitöltő sem választotta. Továbbá az is elmondható, hogy a kitöltők körében a legkevesebb válasz a szülőknél 9,5%-kal a „6-9 év” volt, melyet a pedagógusok 13,7%-a választott, amivel (a „több mint 10 év” opció után) erre a válaszlehetőségre érkezett a legkevesebb ebben a csoportban is. Mindemellett a beérkező válaszokból megfigyelhető az is, hogy a „nem kerül bevezetésre” opciót a szülők 19%-a, valamint a pedagógusok 23,3%-a válaszolta. A kérdés második, nyílt végű felében ennek indoklásaként a leggyakrabban a pedagógushiány jelent meg, de igen gyakori válasz volt az oktatáspolitikára vonatkozó indoklás is, melyek közül a pedagógusok többsége inkább az előbbit, míg a szülők az utóbbit okolták.

Végezetül a kérdőív végére egyfajta lezáró kérdésként érdeklődtem a válaszadók körében arról, hogy a **kérdőív kitöltése befolyásolta-e a témáról alkotott véleményét**. A válaszok között igen magas arányban volt a „nem” visszajelzés, melyet a szülők 55,6% továbbá a pedagógusok közel háromnegyede (72,6%) adott. Ugyanakkor a szülők 27%-a és a pedagógusok 12,3%-a választotta a „talán” lehetőségét. Míg az „igen” válaszlehetőséget a szülők 17,5%-a és a pedagógusok 15,1%-a jelölte be, amivel egyfajta visszajelzést adtak a kérdőív készítőjének és elemzőjének, valamint a téma relevanciájáról bizonyosságot nyújtottak.

6. DISZKUSSZIÓ

A kutatásról elmondható, hogy módszertani szempontból primer kutatást végeztem, ugyanis ebben a témában szakirodalmi feltérképezésem során ehhez hasonló véleményfeltárást vagy más empirikus kutatást nem találtam. Mindemellett a hazai vonatkozásáról szóló iskola-előkészítő évfolyam elméleti háttérét feltáró szakirodalom sem volt fellelhető, csak gyakorlati bemutatás. Emiatt a saját belátásom szerint térképeztem fel a témát, melyet az óvoda-iskola átmenet nehézségeire építve közelítettem meg.

A kutatási eredményeimből kiderült, hogy a szülők véleménye alapján 58,9%-uk, valamint a tanítók 80%-a és az óvodapedagógusok 78%-a gondolta úgy, hogy **nehézséget okozhat a gyermekeknek az óvoda-iskola átmenet**. Melynek indoklása során mind a két csoport (szülők és óvodapedagógusok) esetében megjelent az intézmények rendszere közti különbség, valamint az eltérő napirend és éretlenség veszélye, illetve az átmenet hiánya is. Ezek a vélemények mind **igazolják a szakirodalomban leírtakat**. Mint ahogy Fleisz-Gyurcsik Anita (2021) kutatásában is azt írta, hogy az iskolakezdő gyermekeket új környezetben ismeretlen felnőttek és gyerekek veszik körül, ahol új szabályoknak, elvárásoknak is meg kell felelni, ami feshélyezheti a gyermekeket (Kiss és Szabóné Kálmán, 2002; Pászti, 2007; Alapprogram, 2012; NAT, 2012; Fleisz-Gyurcsik, 2021).

Az átmenet okai között a gyermekek éretlensége is felmerült, melyet a pedagógusok körében Kálmán László és Tóth Edit (2021) is vizsgált. Az említett szerzők kutatása 2016-ban készült, melynek részeként az iskolaérettlen gyermekek arányáról is megkérdezték a kitöltőket. A kutatás eredményeként megállapították, hogy a válaszadó óvodapedagógusok 60%-a és a tanítók 15%-a szerint az iskolakezdő gyermekek közül több mint 30% nem tekinthető iskolaérettnek. Emellett a tanítók felének véleménye szerint a gyermekek 21-30%-a nem iskolaérett az osztályukba járó gyerekek közül. Ennek az értéknek az alakulását a dolgozatom kutatásának eredményein is nyomon követhetjük. A tanítók válaszainak átlagértéke alapján elmondható, hogy a gyerekek 56,7%-a iskolaérett, tehát a fennmaradó 43,3%-a gyermekeknek éretlenül kezdi meg az iskolát. Azonban a tanítók válaszai alapján kijelenthető, hogy nagy a szórás a gyerekek iskolaérettségét tekintve, mivel a válaszok minimum és maximum szélsőértékei 15%, illetve 75% volt. Továbbá az óvodapedagógusok kitöltései szerint a gyermekek 37,8%-a kezdi éretlenül az iskolát, de ebben az esetben is nagy szórással számolhatunk, ugyanis a kitöltők véleménye alapján 10% és 80% között alakult ez az érték. Mellyel **alátámaszthatóak** a Kálmán és Tóth (2021) kutatásában tapasztalt adatok és emellett **körvonalazódik egyfajta negatív tendencia**. Ugyanis a mérési

adataimból kiderült, hogy a pedagógusok 55%-a szerint a gyermekek több mint 30%-a, míg további 37%-a szerint 20-30% között alakul az iskolaértelenül első osztályba kerülő diákok aránya.

Az óvodai nevelés során a gyermekek egyéni tempójukban fejlődnek, így a korábbi években (2020 előtt) az iskolába lépés időpontját nem kizárólag a gyermek életkorához kötötték, a rugalmas beiskolázás érdekében. Egyre növekedett a további egy évet az óvodában maradók száma, melynek következtében a **késői beiskolázás ellentmondásos eredményeket mutatott** (Kende, 2009). Az intézmények közötti átlépéstől tartó szülők körében megjelent a „felfelé terjeszkedő óvodáztatás” jelensége, így gyakran a gyerekek plusz egy évet maradtak óvodában a szülő kérésére, ezzel kitolva az iskolába lépést (Vágó, 2005). Ennek kiküszöbölésére 2020-ban a magyar kormány új törvény vezetett be, mellyel jelentősen szigorította a 6 éves korban történő iskolakezdés betartását. Ezzel a törvénymódosítással kapcsolatban kérdeztem rá arra, hogy indokoltnak tartanák-e a kitöltők, hogy az óvodapedagógusok és a szülők (az Oktatási Hivatal engedélye nélkül) is dönthessenek arról, hogy a gyermek plusz egy évet töltsön az óvodában? A szülők 88,9%-a, az óvodapedagógusok 95%-a, valamint a tanítók 100%-a indokoltnak tartaná, hogy az Oktatási Hivatal közreműködése nélkül dönthessenek gyermeke óvodában maradásáról. Így az eredményeim alapján arra következtetek, hogy a kitöltők fontosnak érzik ezt a kérdést, ugyanis mind a **szülők jelentős része mind** a szakképzettséggel rendelkező **pedagógusok közel 100%-a szerint szükség lenne** az óvodában töltött **további egy évről való döntés megkönnyítésére**. Ez azonban Kende Anita (2009) tanulmánya alapján nehézséget okoz az iskolában, ugyanis a rugalmas beiskolázás következtében az osztályokban csökken a nem iskolaérett gyermekek száma, viszont képességek és érettség terén heterogénebbé válnak.

Azonban erre egy jól szemléltető példa Hódi Ágnes és Tóth Edit 2016-os kutatómunkája, mely feltárja a gyermekek **elemi alapkészségeit és szövegértésüknek fejlődését vizsgálták** az óvodában eltöltött évek számával és a szocioökonómiai státuszukat figyelembe véve. A kutatásból kiderült, hogy **meghatározó hatása van az óvodában eltöltött évek számának**, mely a 2-6. osztályban felvett adatokon jelentősen megmutatkozik, de 8. évfolyamra az iskolakezdekéskor meglévő alapkészségek hatása (32%-ról 24%-ra) csökken (Hódi és Tóth, 2016). A kutatásomban a kitöltők öt fokú skálán értékelték, hogy az óvodában töltött további egy év véleménye szerint mennyire segíti elő az iskolai beválás sikerességét. Az 5-ös szám a „nagyon jelentősen”, az 1 pedig az „egyáltalán nem” választ jelölte. A szülők válaszai alapján az átlagérték 4,29 volt. A pedagógusoké 4,40, azonban csoportokra bontva a tanítók átlagban 4,57-re, míg az

óvodapedagógusok értékelésének átlaga csak 4,07 volt. Összeségében elmondható, hogy **leggyakoribb válasz az 5-ös volt**, azaz a kitöltők 54,2%-a szerint a nagyon jelentősen befolyásolja az iskolai beválást az óvodában töltött további egy év. Tehát **elmondható, hogy a kitöltők véleménye egyezik a szakirodalomban foglaltakkal**.

Mégis az óvoda-iskola átmenet problémájához kapcsolódva ennek segítése érdekében a kitöltőket arról kérdeztem, hogy véleménye szerint szükség van-e rendszerszintű változtatásra az "iskolai beválás" segítése érdekében. A két csoport (szülők és pedagógusok) esetén eltérőek voltak az arányok, de a válaszok közti tendencia hasonlósága felismerhető. A szülők közül 65,5% tartotta szükségesnek a rendszerszintű változást. Ezzel szemben a pedagógusok 92,6%-a, azon belül is az óvodapedagógusok 100%-a mondta azt, hogy **szükség van rendszerszintű változásra az „iskolai beválás” segítése érdekében**. Az erre vonatkozó kérdésnél a kitöltők négy lehetőség közül több opciót is választhattak. Mind a két csoportnál elmondható, hogy „az első osztály követelményinek gyermek-központúbbá alakítása” opciót választották a legtöbben mind a pedagógusok, mind a szülők közül. Ezután a második legnépszerűbb javaslat **„az iskola-előkészítő osztály bevezetése”** volt. Ezt az opciót **mindkét csoportban a kitöltők közel fele választotta** a rendszer változásának javaslatára. Mely közvetett módon arra enged következtetni, hogy a kitöltők nem elégedettek az aktuális óvoda-iskola átmenet kialakításával, és valamilyen változást szeretnének. Fleisz-Gyurcsik Anita (2021) kutatásában azt tapasztalta, hogy „a megkérdezett szülők a programok mennyiségével elégedettek, a minőségükkel már kevésbé”, a **dolgozat eredményei az elégedetlenséget egyértelműen alátámasztják**, azonban Fleisz-Gyurcsik alapján arra következtethetünk, hogy ez a **minőségbéli okokra eredeztethető**.

A dolgozatom kutatásából az is kiderül, hogy a kitöltők többsége nyitott a változásra, akár rendszerszintűre is. A szülők körében igen támogató volt az arány az iskola-előkészítő bevezetésével kapcsolatban, mivel 84,1%-uk, tehát több mint háromnegyedük támogatná a rendszer kialakítását hazánkban. A pedagógusoknál ez az arány 66,2%, azon belül a tanítók 66,67%-a és az óvodapedagógus kitöltők 68,3% támogatja az előkészítő bevezetését. Mellyel eredményeim csak közvetett módon engednek következtetni arra, hogy más intézményekben is közkedvelt opció lenne, mint a Szent-Gály Viola (2015) szerint a hódmezővásárhelyi Exner Leó Óvodában megvalósuló „ovisuli” program népszerűségének eredetét is igazolná. Ezt támasztja alá az az eredmény is, miszerint a szülők 55,6%-a biztosan és további 31,7%-a talán igényelné az iskola-előkészítő évfolyamot a gyermeke részére.

Valamint a pedagógusok 64,4%-a ajánlaná (és további 19,2% talán javasolná) a szülőknek az iskola-előkészítő osztályt a gyermekek részére.

Kutatás korlátai és további kutatási kérdések

Ezt követően azonban a **kutatásom korlátokba ütközött**, ugyanis továbbiakban a koncepció megvalósulásáról kérdeztem a szülőket, óvodapedagógusokat és tanítókat, azonban erről szakirodalmi forrással az elméleti háttér feltárása során nem találkoztam. Ugyanis a „felkészítő évfolyamról” (iskola-előkészítő évfolyam) szóló koncepció alapján elmondható, hogy az ötlet megvalósítását elég tömören, egy-egy rövid bekezdésben foglalták össze, ami a kidolgozott részletek hiánya miatt sok kételyt vethet fel, és emellett más hazai irodalomban sem találtam részletes elméleti feltárást erről. Így a kutatásom ezen szakaszának adatai szekunder kutatásra nem adnak lehetőséget. Ezzel is jól mutatva téma felderítetlenségét, mely további **kutatási kérdéseket vet fel**. Erre kiváló például szolgál az előkészítő évfolyam hatékonyságának vizsgálata az egyes célok tekintetében, valamint a személyi feltételek megteremtésének és a pedagógusok közös munkájuknak eredményességének gyakorlati vizsgálata. Mindenképp elmondható, hogy mind a gyakorlatban megvalósuló, mind az ehhez tartozó elméletek feltárására és elemzésére vonatkozó kutatásoknak is helye van hazai pedagógiával foglalkozó szakirodalom terén. Ugyanis a kutatásból közvetetten arra következtetek, hogy az átmenet áthidalásának egyik opciójaként leginkább a szülők részéről igény van az „iskola-előkészítő évfolyam” bevezetésére. Azonban az aktuálisan megvalósuló „ovisuli” programok elméleti háttérének, mint például az ott tapasztalt adatok elemzésének hiánya (és egyéb tényezők, mint a személyi és tárgyi feltételek hiánya) a rendszer kialakításának és elterjedésének egyfajta korlátot képez.

7. ÖSSZEGZÉS

A szakirodalmi áttekintésem során az óvoda-iskola átmenet nehézségéről készült kutatások tükrében releváns opcióként merül fel az előkészítő évfolyam, mely hatékonyságáról kis számban fordulnak elő adatok. Emellett az iskola-előkészítő osztályról készült véleményfeltárás hiányát tapasztaltam. Így a kutatásom célja az volt, hogy feltárjam a szülők, óvodapedagógusok és tanítók véleményét és elégedettségét az aktuális óvoda-iskola átmenet kialakításának rendszeréről és az iskola-előkészítő osztály bevezetésének lehetőségéről. A primer kutatásom adatfelvétele kérdőíveim segítségével valósult meg, melyben három populáció eredményeit vizsgáltam. A szülők 63 kitöltéssel, míg a pedagógusok közül 44 óvodapedagógus és 32 tanító végzettséggel rendelkező kitöltő véleményét dolgoztam fel.

Ennek részeként feltártam a kitöltők elégedettségének mértékét (ötfokú skálán) az óvodában megvalósuló iskolára való felkészítéssel kapcsolatban. A szülők válaszainak átlagértéke 3,75-ra, az óvodapedagógusoké 3,8-ra, a tanítók pedig 3,33-ra értékelték az előkészítés hatásosságát. Összeségében elmondható, hogy 1-től 5-ig minden válasz érkezett, mind a három csoportban. Azonban ezzel ellentétes eredményt mutatott az a kérdés, ami szerint a szülők 79,4%-a kiegészítette valamilyen egyéni fejlesztéssel az óvodában megvalósuló iskolára való felkészítést. Továbbá a pedagógusok körében felvett adatokból is megállapítható, hogy az óvodapedagógusok 80%-a és a tanítók 43,3%-a tart valamilyen óvodainevelésen kívül megvalósuló iskolai fejlesztést. Mindezekből megállapítható, hogy gyermekek intézményi nevelését igen nagymértékben egészítik ki plusz iskola-előkészítéssel a szülők és pedagógusok egyaránt, ami az óvoda iskolára való felkészítésének hatékonyságát is megkérdőjelezi.

Az iskolaérettség témaköréhez kapcsolódva pedig az Nkt. 2011. évi CXCV. törvény 45. § (2) bekezdésében foglalt beiskolázási törvénymódosítással kapcsolatban kérdeztem rá arra, hogy indokoltnak tartanák-e a kitöltők, hogy az óvodapedagógusok és a szülők (az Oktatási Hivatal engedélye nélkül) is dönthessenek arról, hogy a gyermek plusz egy évet töltsön az óvodában? A szülők 88,9%-a, az óvodapedagógusok 95%-a, valamint a tanítók 100%-a indokoltnak tartaná, hogy az Oktatási Hivatal közreműködése nélkül dönthessenek gyermeke óvodában maradásáról. Így az eredményeim alapján arra következtetek, hogy a kitöltők fontosnak érzik ezt a kérdést, ugyanis mind a szülők jelentős része, mind a szakképzettséggel rendelkező pedagógusok közel 100%-a szerint szükség lenne az óvodában töltött további egy évről való döntés megkönnyítésére. A dolgozatom kutatásából

az is kiderül, hogy a kitöltők többsége nyitott a változásra, sőt igénylik a rendszerszintű változást az óvoda-iskola átmenet tekintetében, melyre a szülő és a pedagógus kitöltők fele javasolta a megadott öt opció közül az iskola-előkészítő évfolyam bevezetését.

A szülők körében igen támogató volt az arány az iskola-előkészítő bevezetésével kapcsolatban, mivel 84,1%-uk támogatná a rendszer kialakítását hazánkban. Emellett a tanítók 66,67%-a és az óvodapedagógus kitöltők 68,3% szorgalmazná az előkészítő bevezetését. A szülők és pedagógusok válaszainak indoklását tekintve a „könnyebb és fokozatosabb átmenetet”, valamint az „átmenet és felzárkóztatás” és a „felzárkóztatás” trendje is megjelenik, illetve a pedagógusok szerint az „alapkészségek, -képességek fejlesztésére” is kiváló lehetőség lenne az előkészítő évfolyam.

Ezt követően kitöltők ötfokú skálán értékelték, hogy a megadott hat szempont alapján⁴ mennyire tartják hatékonynak az iskola-előkészítő osztály bevezetésének lehetőségét. A kérdésre érkezett válaszokat megvizsgálva jól megfigyelhető, hogy nincs jelentős különbség a szülők, óvodapedagógusok és tanítók véleménye tekintetében, ugyanis igen alacsony volt az arányok közti különbség (maximum 0,42 százalékpont). Emellett az adatokról leolvasható az is, hogy egy kompetencia terén sem volt 3-as alatti átlagérték egyik csoport tekintetében sem. Továbbá a mind a három populáció tekintetében az átlagérték 4-es értékelés fölött volt az „iskolába való beszokásának elősegítésére”, a „felzárkóztatásra” és a „korai életszakaszban fejlődő készségek erősítésére” szempontoknál.

Így az eredményeim csak közvetett módon engednek következtetni arra, miszerint a koncepció megvalósítását a csoportok szerint az iskola intézményében kellene megvalósítani az óvodapedagógus és tanító együttműködésével, valamint egyéb szakemberek bevonásával. A pedagógusok 30,14%-a szerint ehhez a meglévő pedagógusok továbbképzése és felmenő rendszerben pedagógus oktatásba való integrálásban való képzésre lenne szükség. Melynek bevezetésére optimális esetben mind a két csoport „3-5 évet” adtak meg.

Mindezeket összegezve az eredmények jól mutatják, hogy a szülők, óvodapedagógusok és tanítók csoportjának jelentős része szeretne rendszer szintű változást mind a beiskolázási törvény, mind az óvoda-iskola átmenet kialakításának rendszerében. Ennek részeként igen sokan támogatnák az iskola-előkészítő osztály bevezetését, mely véleményem szerint és a kitöltők visszajelzései alapján is hatékony lenne az átmenet

⁴ A megadott hat szempont: (1) hátrányos helyzet kompenzálása; (2) iskolába való beszokásának elősegítése; (3) osztály összeszokásának segítése; (4) egyéni kompetenciák fejlesztése, tehetséggondozás; (5) felzárkóztatás; (6) korai életszakaszban fejlődő készségek erősítése.

enyhítése és a korai életszakaszban fejlődő készségek erősítése szempontjából. Valamint úgy gondolom a hátránnyal induló, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, vagy egyéb okok miatt lassabban fejlődő gyermekek zökkenőmentes iskolába lépésére is kiváló lehetőség lenne, mely tovább növelhetné az oktatási méltányosság és a reziliencia esélyének a növekedését.

8. IRODALOMJEGYZÉK

1. 363/2012. Korm. rendelet – Óvodai nevelés országos alapprogramja (2020)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200363.kor#> Letöltés: 2021.11.28.
2. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről (2023)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> Letöltés: 2023.01.20.
3. Balogh Éva (2008): *Fejlődéslélektan- A megtermékenyüléstől az óvodás kor végéig*. Didakt Kft., Debrecen.
4. Barabási Tünde (2011): *Óvodakezdestől az iskolába lépésig*. Kolozsvári Egyetemi Kiadó, Kolozsvár.
5. Bartáné Tóth Magdolna (2018): Problémafelvetés: óvoda-iskola átmenet. *Módszertani Közlemények*, **58.** 3. sz. 3-6.
6. Borbélyová Diana (2019): A pedagógiai diagnosztika jelentősége az óvoda-iskola átmenet kontextusában. In: *Pedagógiai Szekciók. Konferenciakötet*. J. Selye Egyetem, Komárom, Szlovákia. 211-224.
7. Böddi Zsófia (2019): Az iskolába lépő gyermek. Javaslatok az óvoda–iskola átmenet támogatásához. In: Merényi Hajnalka és Rádi Orsolya Márta (szerk.): *Jó gyakorlatok az óvoda–iskola átmenethez*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest. 25-45.
8. Buda Béla (1986): *A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
9. Döbör Ágota (2010): A méhen belüli élet hatása a személyiség alakulására. In: Dombi Alice és Soós Katalin (szerk.): *Fejezetek a kisgyermeknevelés köréből*. APC-Stúdió, Gyula. 44-55.
10. Dombi Mária Adrienn (2010): A család és a kisgyermek – nevelési intézmény kapcsolatrendszer. In: Dombi Alice és Soós Katalin (szerk.): *Fejezetek a kisgyermeknevelés köréből*. APC-Stúdió, Gyula. 200-205.
11. Fejes József Balázs, Tóth Edit és Szabó Dóra Fanni (2020): Az oktatási méltányosság és aktuális kérdései Magyarországon. *Magyar Tudomány*, **181.** 1. sz. 68–78.
12. Fleisz-Gyurcsik Anita (2021): A hazai publikált óvoda–iskola átmenetet segítő gyakorlatok szisztematikus áttekintése. *Gyermeknevelés*, **9.** 2. sz. 56–90.
13. Fleisz-Gyurcsik Anita (2022): Hogyan vélekednek a szülők az óvoda–iskola átmenet főbb kérdéseiről? *Gyermeknevelés*, **10.** 4. sz. 50–76.

14. Gráf Rózsa (2022): A kisgyermekkorai fejlődésről, fejlesztésről, iskolakészültségről. *Irány a sulis! Tudástár az óvodások felkészítéséhez*, 1. 5. sz. 1-12.
15. Hódi Ágnes és Tóth Edit (2016): A különböző szocioökonómiai státuszú tanulók iskolakezdekori mért elemi alapkészségeinek és a későbbi szövegértés teljesítményének alakulása az óvodában eltöltött évek tükrében. *Iskolakultúra*, 26. 9. sz. 51-72.
16. Kálmán László és Tóth Edit (2021): Óvodapedagógusok, tanítók és szülők vélekedései az iskolakészültségről. *Iskolakultúra*, 31. 9. sz. 3-24.
17. Kende Anna (2009): Túlkorosság és esélyegyenlőtlenség az iskola kezdő szakaszában. *Iskolakultúra*, 19. 12. sz. 18-34.
18. Kocsisné Juhász Éva (2020): Mit jelent ma az iskolára való felkészítés? 1. *Óvónők kincsestára*, 19. 1. sz. 1-28.
19. Kocsisné Juhász Éva (2022): Óvoda-iskola átmenet támogatása – nehézségek, elvárások, iskolaválasztás. *Irány a sulis! Tudástár az óvodások felkészítéséhez*, 1. 5. sz. 1-18.
20. Központi Statisztikai Hivatal (2022): Nappali rendszerű általános iskolai oktatásban tanulók létszáma évfolyamonként, 2021/2022. Letöltés: <https://ksh.hu/s/helyzetkep-2021/#/kiadvany/oktatasi-adatok-2021-2022/nappali-rendszeru-altalanos-iskolai-oktatásban-tanulok-letszama-evfolyamonkent-20212022> 2022.09.30.
21. Központi Statisztikai Hivatal (2022): Az általános iskolai nappali oktatás fontosabb mutatói évfolyamonként, 2021/2022. Letöltés: <https://ksh.hu/s/helyzetkep-2021/#/kiadvany/oktatasi-adatok-2021-2022/az-altalanos-iskolai-nappali-oktatás-fontosabb-mutato-i-evfolyamonkent-20212022> 2022.09.30.
22. Kulcsár Mihályné (2014): *A tanulás öröme is lehet*. Magánkiadás, Bicske.
23. Magyar Nemzeti Bank (2018): 180 lépés a magyar gazdaság fenntartható felzárkózásáért. Letöltés: <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2018-evi-sajtokozlomenyek/a-magyar-nemzeti-bank-ujabb-javaslatokat-mutatott-be-a-versenykepesseg-javitasara> 2021.11.24.
24. Magyar Nemzeti Bank (2019): Versenyképességi program 330 pontban. 151. Letöltés: <https://www.mnb.hu/letoltes/versenykepessegi-program.pdf> 2021.11.24.
25. Mérei Ferenc (1999): *Jean Piaget - Szimbólumképzés a gyermekkorban: utánzás, játék és álom; a kép és ábrázolása*. Paulus Hungarno / Kairosz, Budapest.
26. Metzgerné Sallai Éva (2008): Az óvodaiskola múltja, jelene. In: Vojnitsné Kereszty Zsuzsa (szerk.): *Az óvoda–iskola átmenet problémái különös tekintettel a halmozottan*

- hátrányos helyzetű gyermekekre.* Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest. 83-86.
27. Néma Judit-Eszter (2022). A családi literáció szerepe rurális közegben élő diplomás családok olvasóvá nevelői habitusában. In: *Iskolakultúra*, **32.** 12. sz. 89–109.
28. Nemzeti alaptanterv tervezete (2018). 12. Letöltés: https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2018/08/a-nemzeti-alaptanterv-tervezete_2018.08.31.pdf 2021.11.24.
29. Oktatási Hivatal (2023): A tankötelezettség megkezdésének halasztása. Letöltés: https://www.oktatas.hu/koznevelo/tankotelezettseg/tankotelezettseg_halasztasa 2023.03.24.
30. Horsford, S. D. (2012): Ready for School, Ready for Life: The Increasing Significance of Early Childhood Education and School Readiness in Nevada. *The Lincy Institute Policy Brief: Education Series*, **1.** 1-7.
31. Schleinerné Szányel Erzsébet (2007): *Fejlődépszichológia*. Comenius Kft., Pécs.
32. Svraka Bernadett (2019): A prevenció fontossága az óvoda és az iskola közötti átmenet időszakában. In: Merényi Hajnalka és Rádi Orsolya Márta (szerk.): *Jó gyakorlatok az óvoda– iskola átmenethez*. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest. 13-22.
33. Szent-Gály Viola (2015): *Óvodai hátránycsökkentés, eredményes iskolakezdés: kutatási program az eredményes óvoda - iskola átmenet és az esélyteremtés, hátránykompenzáció támogatására vonatkozó hazai és nemzetközi jó gyakorlatok területén*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Köznevelési Osztály Óvodafejlesztési Iroda, Budapest.
34. Turcsányi Enikő (2020): A kisgyermekkor vége: beiskolázás, tanulási zavarok In: Turcsányi Enikő (szerk.): *Fejlődéslélektan óvodapedagógusoknak: fejezetek a fogamzástól a beiskolázásig*. Egyesület Közép-Európa Kutatására, Szeged. 111-122.
35. Vágó Irén (2005): Felfelé terjeszkedő óvodáztatás – stagnáló hozzáférés. *Educatio*, **14.** 4. sz. 742–776.

9. TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

- 1. táblázat:** *A három csoport válaszaiban megjelenő különbségek az egyes faktorok mentén.*
Kálmán László és Tóth Edit (2021): Óvodapedagógusok, tanítók és szülők vélekedései az iskolakészültségről. *Iskolakultúra*, **31.** 9. sz. 3-24.
- 2. táblázat:** *Java s l a rendszerszintű változásra – kérdőív válaszok alapján.* Saját mérési adatok alapján saját szerkesztés.

10. ÁBRÁK JEGYZÉKE

- 1. ábra:** *Iskolaérettség kialakulásának összetett rendszere.* Saját szerkesztés. Forrás: Horsford, S. D. (2012): Ready for School, Ready for Life: The Increasing Significance of Early Childhood Education and School Readiness in Nevada. *The Lincy Institute Policy Brief: Education Series*, **1.** 1-7.
- 2. ábra:** *Évfolyamisméltó tanulók [%] a 2020/21-es tanévben.* KSH (2022) adatai alapján saját szerkesztés. Forrás: <https://ksh.hu/s/helyzetkep-2021/#/kiadvany/oktatasi-adatok-2021-2022/az-altalanos-iskolai-nappali-oktatas-fontosabb-mutato-i-evfolyamonkent-20212022>
- 3. ábra:** *Csoportok (szülők, óvodapedagógusok és tanítók) életkori eloszlása.* Saját mérési adatok alapján saját szerkesztés.
- 4. ábra:** *Kitöltők lakhely szerinti megoszlása.* Saját mérési adatok alapján saját szerkesztés.
- 5. ábra:** *Az óvoda-iskola átmenet okozhat-e nehézséget?* Saját mérési adatok alapján saját szerkesztés.
- 6. ábra:** *Az óvodában töltött további egy év mennyire segíti elő az iskolai beválás sikerességét?* Saját mérési adatok alapján saját szerkesztés.
- 7. ábra:** *Az óvodai nevelésben megvalósuló iskola előkészítés hatékonyságának értékelése.* Saját mérési adatok alapján saját szerkesztés.
- 8. ábra:** *Iskola-előkészítő osztály bevezetésével megvalósuló célok pedagógusok és szülők válasza alapján.* Saját mérési adatok alapján saját szerkesztés.
- 9. ábra:** *A kitöltő csoportok értékelése szerinti megoszlás az iskola-előkészítő osztály bevezetésének hatékonysága az egyes célok elérése tekintetében.* Saját mérési adatok alapján saját szerkesztés.
- 10. ábra:** *A kitöltők véleményének megoszlása szerint kinek a feladatkörébe tartozna az iskola-előkészítő évfolyam.* Saját mérési adatok alapján saját szerkesztés.

11. MELLÉKLETEK

1. melléklet – Szülői vélemény feltáró kérdőív

Tisztelt Kitöltő!

Bognár Veronika vagyok a Szegedi Tudományegyetem végzős óvodapedagógia szakos hallgatója.

Dolgozatomban az iskola-előkészítő osztály bevezetésének lehetőségéről alkotott véleményeket szeretném feltárni a szülők, óvodapedagógusok és tanítók körében. Amennyiben Ön szülő és gyermeke 3-7 éves kor között van kérem segítse a vizsgálat eredményességét egy kitöltéssel és/vagy megosztással!

A teszt kitöltése önkéntes és anonim módon zajlik! A válaszadás megközelítőleg 8-10 percet vesz igénybe.

Kitöltését és/vagy megosztását előre is köszönöm!

1.1. Az Ön neme

- ☐ Nő
- ☐ Férfi

1.2. Az Ön életkora

1.3. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége

- ☐ Nem fejeztem be az általános iskolát
- ☐ Általános iskola
- ☐ Szakmunkásképző
- ☐ Gimnáziumi érettségi
- ☐ Szakközépiskolai érettségi
- ☐ Főiskola
- ☐ Egyetem
- ☐ Doktori fokozat

1.4. Az Ön lakóhelyének típusa

- ☐ főváros
- ☐ nagyváros, megyeszékhely
- ☐ kisváros
- ☐ falu, község
- ☐ tanya

1.5. Hány gyermeke van? _____

1.6. Van-e 3-7 éves életkorú gyermeke?

- ☐ igen
- ☐ nem

1.7. A gyermeke óvodájának fenntartója?

- ☐ állam / önkormányzat
- ☐ egyház
- ☐ egyéb

2.1. Ön szerint az óvoda-iskola átmenet okozhat nehézséget a gyermekeknek?

- ☐ igen
- ☐ nem
- ☐ talán

2.2. Kérem indokolja válaszát!

Szöveges válasz

Beiskolázási törvény - Kérem olvassa el!

Az évek során megjelent a „felfelé terjeszkedő óvodáztatás” jelensége, így gyakran a gyerekek plusz egy évet maradtak óvodában a szülő kérésére, ezzel kitolva az iskolába lépést. (Vágó, 2005) Ennek kiküszöbölésére a kormány új törvényt vezetett be, mely szerint:

„A gyermek abban az évben, amelynek **augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik.** A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt.” (Nkt. 2011. évi CXCV. törvény 45. § (2))

3.1. Indokoltnak tartaná-e, hogy az óvodapedagógusok és a szülők (az Oktatási Hivatal engedélye nélkül) is dönthessenek arról, hogy a gyermek plusz egy évet töltsön az óvodában?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Egyéb...

3.2. Kérem röviden indokolja válaszát!

Szöveges válasz

4. Ön szerint az óvodában töltött további egy év mennyire segíti elő az iskolai beválás sikerességét! Kérem értékelje!

1

2

3

4

5

5. Ön mennyire elégedett az óvodai nevelésben megvalósuló iskola-előkészítés hatékonyságával? Kérem értékelje!

1 2 3 4 5

6.1. Ön segítette vagy kiegészítette valamilyen módon az óvodában zajló felkészítést?

(Például: szülőként otthoni fejlesztéssel vagy magán iskolaelőkészítő, vagy egyéb foglalkozással)

- ☐ Igen
- ☐ Nem

6.2. Ha igen, kérem írja le mivel!

Szöveges válasz

7.1. Ön szerint az óvoda-iskola átmenet segítése érdekében szükség van-e rendszerszintű változtatásra az iskolai bevéálás segítése érdekében?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Nem tudom

7.2. Ha igen, akkor milyen változtatást javasolna? Több választ is megjelölhet!

- ☐ Az óvodai felkészítés formálását.
- ☐ Az első osztály követelményinek gyermek-központúbbá alakítását.
- ☐ Az alsó tagozat követelményinek átformálását.
- ☐ Az iskola-előkészítő osztály bevezetését.
- ☐ Egyéb...

Iskola-előkészítő - Kérem olvassa el!

Az **iskola-előkészítő** foglalkozások jelenleg az óvodai nevelésben valósulnak meg Magyarországon. Más országokban erre a célra a köznevelés szerves részeként egy külön **0. évfolyamot** (iskola-előkészítő osztályt) vezettek be. Ezzel a bevezető évfolyammal egy tudatos átmenetet képezhetnek az első osztály megkezdése előtt, mellyel a gyermekek beszoktatásának elősegítése mellett a hátrányaik fejlesztésére is plusz lehetőséget biztosítanak. **Magyarországon 2018-ban felmerült** egy hasonló lehetőség a köznevelési rendszer átalakítására, azonban akkor **végül nem valósult meg**.

8.1. Ön támogatja-e az iskolaelőkészítő osztály bevezetésének lehetőségét Magyarországon?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

8.2. Kérem indokolja meg a választát!

Szöveges válasz

9.1. Ha nem kötelező, csak választható opció lenne a 0. osztály bevezetése, akkor választaná-e, élne-e a lehetőséggel?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Talán

9.2. Kérem indokolja választát!

Szöveges válasz

10.1. Az iskola-előkészítő osztály bevezetése Ön szerint milyen célok elérésére lenne hatékony a megadott szempontok közül?

Több választ is megjelölhet!

- ☐ Hátrányos helyzet kompenzálására
- ☐ Iskolába való beszokásának elősegítésére
- ☐ Osztály összeszokásának segítésére
- ☐ Egyéni kompetenciák fejlesztésére, tehetséggondozás
- ☐ Felzárkóztatásra
- ☐ Korai életszakaszban fejlődő készségek erősítésére
- ☐ Egyéb...

10.2. Az iskola-előkészítő osztály bevezetése Ön szerint mennyire szolgálná az egyes célok hatékony elérését? Kérem értékelje!

Hátrányos helyzet kompenzálására

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Iskolába való beszokásának elősegítésére

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Osztály összeszokásának segítésére

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Egyéni kompetenciák fejlesztésére, tehetséggondozás

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Felzárkóztatásra

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Korai életszakaszban fejlődő készségek erősítésére

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

11. Ön szerint az iskola-előkészítő osztályt az óvoda vagy az iskola intézményében kellene helyileg megvalósítani?

- ☐ óvoda
- ☐ iskola
- ☐ egyéb...

12. Ön szerint kinek a feladatkörébe tartozna az előkészítő osztály?

- ☐ óvodapedagógus
- ☐ tanító
- ☐ óvodapedagógus és tanító együttműködve
- ☐ tanító egyéb szakemberek bevonásával (fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus)
- ☐ óvodapedagógus egyéb szakemberek bevonásával
- ☐ óvodapedagógus és tanító együttműködésével és egyéb szakemberek bevonásával

13.1. Ön véleménye szerint optimális esetben mennyi idő alatt kerülhetne bevezetésre az iskola-előkészítő osztály?

- ☐ 1-2 év
- ☐ 3-5 év
- ☐ 6-10 év
- ☐ Több mint 10 év
- ☐ Nem kerül bevezetésre

13.2. Kérem indokolja választát!

Szöveges válasz _____

14. A kérdőív kitöltése befolyásolta-e a témáról alkotott véleményét?

- ☐ Igen
- ☐ Talán
- ☐ Nem

2. melléklet – Pedagógus vélemény feltáró kérdőív

Tisztelt Kitöltő!

Bognár Veronika vagyok a Szegedi Tudományegyetem végzős óvodapedagógia szakos hallgatója.

Dolgozatomban az iskola-előkészítő osztály bevezetésének lehetőségéről alkotott véleményeket szeretném feltárni a szülők, óvodapedagógusok és tanítók körében.

Amennyiben Ön óvodapedagógus vagy tanító végzettséggel rendelkezik kérem segítse a vizsgálat eredményességét egy kitöltéssel és/vagy megosztással!

A teszt kitöltése önkéntes és anonim módon zajlik! A válaszadás megközelítőleg 8-10 percet vesz igénybe.

Kitöltését és/vagy megosztását előre is köszönöm!

1.0. Az Ön neme

- ☐ Nő
- ☐ Férfi

1.1. Az Ön életkora _____

1.2. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége

- ☐ Főiskola
- ☐ Egyetem
- ☐ Doktori fokozat

1.3. Ön milyen végzettséggel rendelkezik?

- ☐ óvodapedagógus
- ☐ tanító

1.4. Ön hány éve dolgozik az adott területen?

1.5. Az Ön lakóhelyének típusa

- ☐ főváros
- ☐ nagyváros, megyeszékhely
- ☐ kisváros
- ☐ falu, község
- ☐ tanya

1.6. Az Ön munkahelyének fenntartási módja

- ☐ állam / önkormányzat
- ☐ egyház
- ☐ egyéb

2.1. Ön szerint az óvoda-iskola átmenet okozhat nehézséget a gyermekeknek?

- ☐ igen
- ☐ nem
- ☐ talán

2.2. Kérem indokolja válaszát?

Szöveges válasz _____

2.3. Az Ön tapasztalata szerint a gyermekek hány százaléka mondható iskolaérettnek az első osztályba lépéskor?

Szöveges válasz

Beiskolázási törvény - Kérem olvassa el!

Az évek során megjelent a „felfelé terjeszkedő óvodáztatás” jelensége, így gyakran a gyerekek plusz egy évet maradnak óvodában a szülő kérésére, ezzel kitolva az iskolába lépést (Vágó, 2005). Ennek kiküszöbölésére a kormány új törvényt vezetett be, mely szerint:

„A gyermek abban az évben, amelynek **augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik**. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt.” (Nkt. 2011. évi CXCV. törvény 45. § (2))

3.1. Indokoltnak tartaná-e, hogy az óvodapedagógusok és a szülők (az Oktatási Hivatal engedélye nélkül) is dönthessenek arról, hogy a gyermek plusz egy évet töltsön az óvodában?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

3.2. Kérem röviden indokolja választát!

Szöveges válasz

4. Ön szerint az óvodában töltött további egy év mennyire segíti elő az iskolai bevalás sikerességét? Kérem értékelje!

1 2 3 4 5

5. Ön mennyire elégedett az óvodai nevelésben megvalósuló iskola-előkészítés hatásosságával? Kérem értékelje!

1 2 3 4 5

6.1. Ön segítette vagy kiegészítette valamilyen módon az óvodában a zajló felkészítést? (Például: óvodai nevelésen kívüli foglalkozással)

- ☐ Igen
- ☐ Nem

6.2. Ha igen, kérem írja le mivel!

Szöveges válasz

7.1. Ön szerint az óvoda-iskola átmenet segítése érdekében szükség van-e rendszerszintű változtatásra az iskolai bevalás segítése érdekében?

- ☐ Igen

- Nem
- Nem tudom

7.2. Ha igen, akkor milyen változtatást javasolna? Több választ is megjelölhet!

- ☐ Az óvodai felkészítés formálását.
- ☐ Az első osztály követelményinek gyermek-központúbbá alakítását.
- ☐ Az alsó tagozat követelményinek átformálását.
- ☐ Az iskola-előkészítő osztály bevezetését.
- ☐ Egyéb...

Iskola-előkészítő - Kérem olvassa el!

Az **iskola-előkészítő** foglalkozások jelenleg az óvodai nevelésben valósulnak meg Magyarországon. Más országokban erre a célra a köznevelés szerves részeként egy külön **0. évfolyamot** (iskola-előkészítő osztályt) vezettek be. Ezzel a bevezető évfolyammal egy tudatos átmenetet képezhetnek az első osztály megkezdése előtt, mellyel a gyermekek beszoktatásának elősegítése mellett a hátrányaik fejlesztésére is plusz lehetőséget biztosítanak. **Magyarországon 2018-ban felmerült** egy hasonló lehetőség a köznevelési rendszer átalakítására, azonban akkor **végül nem valósult meg**.

8.1. Ön támogatja-e az iskola-előkészítő osztály bevezetésének lehetőségét Mo-n?

- Igen
- Nem

8.2. Kérem indokolja meg a választ!

Szöveges válasz

9.1. Ha nem kötelező, csak választható opció lenne a 0. osztály bevezetése, akkor pedagógusként ajánlaná-e a gyermekek szüleinek?

- Igen
- Nem
- Talán

9.2. Kérem indokolja választ!

Szöveges válasz

10.1. Az iskola-előkészítő osztály bevezetése Ön szerint milyen célok elérésére lenne hatékony a megadott szempontok közül?

Több választ is megjelölhet!

- ☐ Hátrányos helyzet kompenzálására
- ☐ Iskolába való beszokásának elősegítésére

- ☐ Osztály összeszokásának segítésére
- ☐ Egyéni kompetenciák fejlesztésére, tehetséggondozás
- ☐ Felzárkóztatásra
- ☐ Korai életszakaszban fejlődő készségek erősítésére
- ☐ Egyéb...

10.2. Az iskola-előkészítő osztály bevezetése Ön szerint mennyire szolgálná az egyes célok hatékony elérését? Kérem értékelje!

Hátrányos helyzet kompenzálására

1 2 3 4 5

Iskolába való beszokásának elősegítésére

1 2 3 4 5

Osztály összeszokásának segítésére

1 2 3 4 5

Egyéni kompetenciák fejlesztésére, tehetséggondozás

1 2 3 4 5

Felzárkóztatásra

1 2 3 4 5

Korai életszakaszban fejlődő készségek erősítésére

1 2 3 4 5

11. Ön szerint az iskola-előkészítő osztályt az óvoda vagy az iskola intézményében kellene helyileg megvalósítani?

- ☐ óvoda
- ☐ iskola
- ☐ egyéb...

12. Ön szerint kinek a feladatkörébe tartozna az előkészítő osztály?

- ☐ óvodapedagógus
- ☐ tanító
- ☐ együttműködve
- ☐ tanító egyéb szakemberek bevonásával (fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus)
- ☐ óvodapedagógus egyéb szakemberek bevonásával
- ☐ óvodapedagógus és tanító együttműködésével és egyéb szakemberek bevonásával

13. Ön szerint a pedagógusoknak szükséges valamilyen továbbképzésen részt venniük a 0. évfolyam bevezetésének sikerességéhez?

- Nem szükséges továbbképzés
- opcionálisan lehet továbbképzés
- kötelező továbbképzés
- felmenő rendszerben integrálják a tanítók és/ vagy óvodapedagógusok képzésébe
- a meglévő pedagógusok továbbképzése és felmenő rendszerben pedagógus oktatásba való integrálás

14.1. Ön véleménye szerint optimális esetben mennyi idő alatt lehetne kialakítani az adott rendszert?

- 1-2 év
- 3-5 év
- 6-10 év
- Több mint 10 év

14.2. Kérem indokolja választát!

Szöveges válasz

15. A kérdőív kitöltése befolyásolta-e a témáról alkotott véleményét?

- Igen, elgondolkodtatott
- Talán
- Nem

3. melléklet – Szülők értékelése alapján mennyire szolgálná az egyes célok hatékony elérését az iskola-előkészítő osztály bevezetése

SZÜLŐ KITÖLTŐK EREDMÉNYE	1	2	3	4	5	ÁTLAG ÉRTÉK
Hátrányos helyzet kompenzálására	6,30%	11,10%	31,70%	22,20%	28,60%	3,53
Iskolába való beszokásának elősegítésére	1,60%	1,60%	19%	20,60%	57%	4,30
Osztály összeszokásának segítésére	1,60%	3,20%	28,60%	28,60%	38,10%	4,00
Egyéni kompetenciák fejlesztésére, tehetséggondozás	1,60%	3,20%	22,20%	30,20%	42,90%	4,08
Felzárkóztatásra	3,20%	4,80%	11,10%	27%	54%	4,23
Korai életszakaszban fejlődő készségek erősítésére	0%	3,20%	17,50%	33,30%	46%	4,20
ÉRTÉKELÉSEK MEGOSZLÁSA	2,38%	4,52%	21,68%	26,98%	44,45%	

4. melléklet - Pedagógusok értékelése alapján mennyire szolgálná az egyes célok hatékony elérését az iskola-előkészítő osztály bevezetése

PEDAGÓGUS KITÖLTŐK EREDMÉNYE	1	2	3	4	5	ÁTLAG ÉRTÉK
Hátrányos helyzet kompenzálására	8,20%	9,60%	37%	16,40%	28,80%	3,48
Iskolába való beszokásának elősegítésére	1,40%	2,70%	19,20%	21,90%	54,80%	4,26
Osztály összeszokásának segítésére	5,50%	8,20%	31,50%	21,90%	32,90%	3,68
Egyéni kompetenciák fejlesztésére, tehetséggondozás	4,10%	5,50%	31,50%	17,80%	41,10%	3,86
Felzárkóztatásra	0%	2,70%	20,50%	26%	50,70%	4,25
Korai életszakaszban fejlődő készségek erősítésére	1,40%	5,50%	15,10%	31,50%	46,60%	4,16
ÉRTÉKELÉSEK MEGOSZLÁSA	3,43%	5,70%	25,80%	22,58%	42,48%	